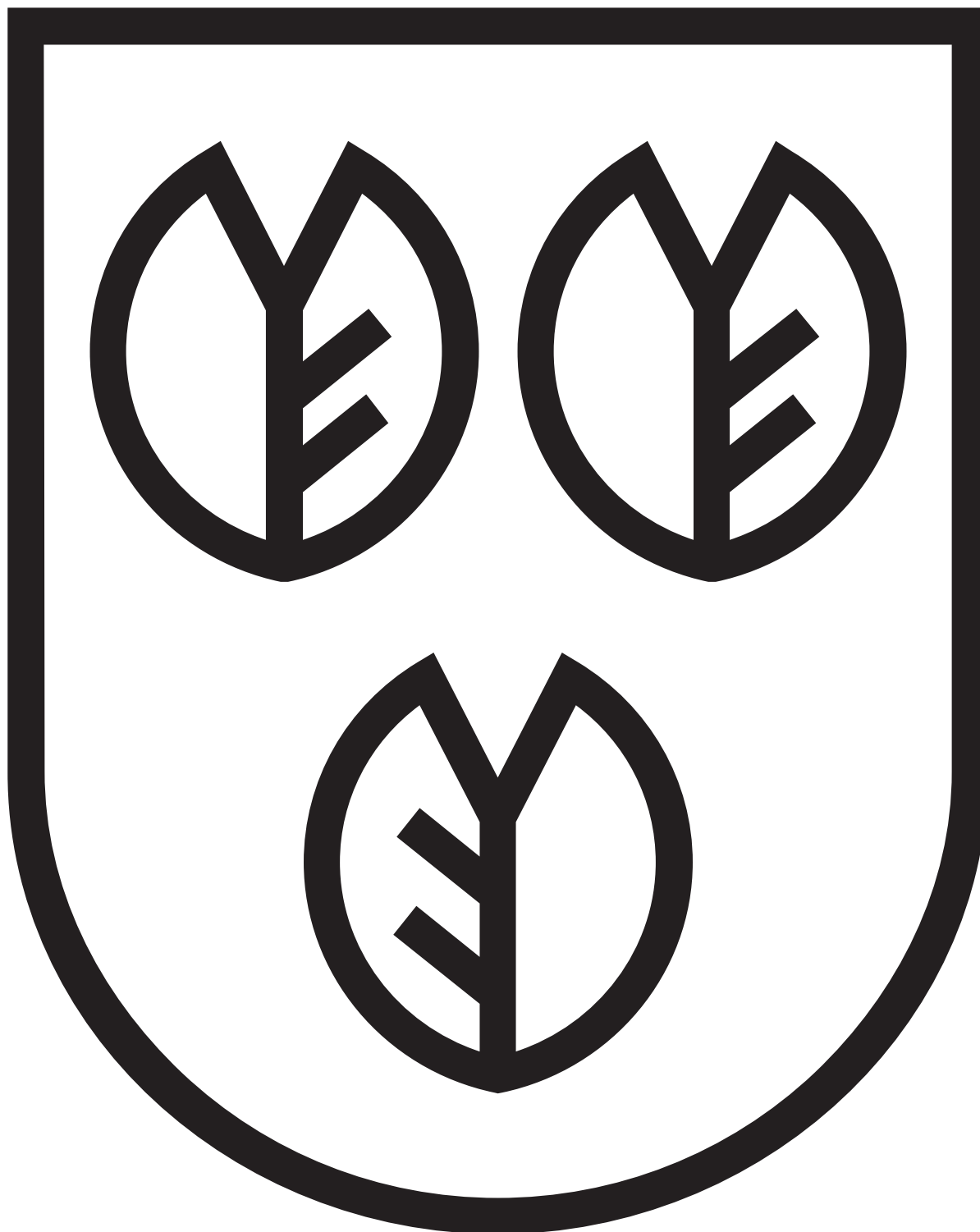

Jaarverslag
2022

Marres
Huis voor Hedendaagse Cultuur

INHOUDSOPGAVE

1. Bestuursverslag	3
2. Overzicht: tentoonstellingen en activiteiten Marres 2022	15
3. Tentoonstellingen en programma's	17
4. Events en Activiteiten	24
5. Educatie	27
6. Publiek, inclusie & diversiteit	30
7. Communicatie en marketing	32
8. Prestatie overzicht	35
9. Exploitatiebegroting & financiële positie	37
10. Raad van Toezicht, directie en medewerkers	38
11. Bijlage publieksuitingen	44
12. Jaarrekening 2022	69

1. Bestuursverslag

ALGEMEEN

Marres, Huis voor Hedendaagse Cultuur, is een internationaal georiënteerde presentatie-instelling. Een plek waar hedendaagse kunst in de breedste zin van het woord wordt onderzocht aan de hand van tentoonstellingen, workshops, publicaties en een rijk publieks- en educatieprogramma. Marres is gevestigd in een historisch woonhuis in Maastricht en onderscheidt zich van andere presentatie-instellingen voor hedendaagse kunst door zijn interdisciplinaire focus op de werking van de zintuigen, de taal van het lichaam en de nadruk op ervaring. Met deze focus viert Marres de diversiteit van de kunstproductie, biedt het makers de kans om hun praktijk wezenlijk te verdiepen en slaat het huis een brug tussen hedendaagse kunst en alledaagse ervaring.

Het jaar 2022 toonde twee gezichten die voortvloeiden uit twee grote en onvergelykbare mondiale gebeurtenissen: het einde van de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne. De eerste helft van het jaar stond in het teken van realisatie en overschot. De heropening van de samenleving na de pandemie zorgde ervoor dat het publiek terug kon komen en Marres de ruimte kreeg om de projecten te realiseren die in de voorgaande jaren moesten worden uitgesteld. De tweede helft van het jaar liet het tegenovergestelde beeld zien waarin krapte op de arbeidsmarkt en schaarste aan materialen voor inflatie zorgden. Aan het einde van het jaar bleken zelfs de onverwacht hoge baten

van het begin van het jaar onvoldoende om alle prijsstijgingen te compenseren.

Terwijl de zorg toeneemt over de voortgang van de crisis, is 2022 relatief goed verlopen voor Marres. Alle tentoonstellingen en veel van de activiteiten die in de afgelopen jaren vanwege de pandemie moesten worden afgelast, konden in 2022 weer doorgang vinden. Marres organiseerde zes tentoonstellingen waarvan één buitenshuis. Voor het eerst in twee jaar ook weer de grote opening, het sponsordiner en het feest die traditiegetrouw tijdens de TEFAF worden georganiseerd. Een maand later vond de vijfde editie van Museumnacht plaats. Ook de opening van het culturele seizoen, met het nieuwe festival MAAS! en een speciaal weekend voor het mode- en performance programma van Fashionclash Festival, kon doorgang vinden. In de *Training the Senses* serie konden zes workshops worden gerealiseerd. Er vond eveneens een reeks activiteiten in de tuin plaats. Met een bijdrage van het herstelfonds van de Gemeente Maastricht konden investeringen worden gedaan die een tuinprogramma met workshops en trainingen mogelijk maakten. Het programma werd met een speciaal door kunstenaars vervaardigd boek over de tuin van Marres gelanceerd. Hiermee heeft Marres een veilige plek buiten het pand ontwikkeld voor het geval er weer nieuwe pandemiemaatregelen zullen komen. Ook kan Marres daarmee beter voldoen aan de toenemende vraag van schoolgroepen.

Toch waren de nasleep van het Covid-virus en de ontwrichting door de oorlog ook goed voelbaar. Door de pandemie mocht de eerste tentoonstelling *Codex Subpartum* alleen in de laatste twee weken open en moesten het carnavalsproject, enkele voorjaarssessies van *Training the Senses* en de tweede editie van *ROOMS* worden afgezegd. De krapte op de arbeidsmarkt en de stijgende lasten zorgden voor nieuwe grote uitdagingen en het publiek keerde maar gedeeltelijk terug.

PRESTATIENORMEN

Marres heeft dit jaar grotendeels aan de prestatienormen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kunnen voldoen. Het team realiseerde maar liefst zes tentoonstellingsprojecten en een groot aantal educatieve activiteiten. De verwachting dat de bezoekersaantallen op het peil van voor de pandemie zouden komen, kwam niet uit, al nam hun aantal flink toe ten aanzien van 2021. In 2022 heeft Marres 11.544 bezoekers (in 2021: 4.331) ontvangen, grotendeels in huis en bij projecten op locatie. Hiervan waren 1.513 leerlingen uit het voortgezet onderwijs, 876 leerlingen in het primair onderwijs en 230 studenten uit het hoger onderwijs.

Op social media maakte Marres, net zoals in 2021, een grote groei door. De groei op Instagram was maar liefst 30%, Marres eindigde 2022 met een aantal van 5.334 volgers. De website ontving in 2022, 81.614 unieke bezoekers, wat een stijging van 31% is ten opzichte van vorig jaar.

PROGRAMMA

Het afgelopen jaar werden de resultaten zichtbaar van de reflectie op andersoortige culturele praktijken, geschiedenissen en vocabulaires. Alle tentoonstellingen boden ruimte aan mensen die niet tot de reguliere kunstwereld behoren, omdat zij door de buitenwereld bestempeld worden als outsiders (*Images from the Unconscious*) of amateurs (*Limburg Biënnale*). Marres ziet het als zijn rol deze nieuwe stemmen blijvend een plek te geven om een meer genereuze smaak te stimuleren, een ontmoetingsplek te bieden aan veel verschillende (kunst) meningen en de kunstwereld van zuurstof te voorzien. De tentoonstelling *Kolkata: Run in the Alley*, samengesteld door de Indiase curator en kunstenaar Praneet Soi in samenwerking met kunsthistoricus Manuel Klappe, richtte zich in dit kader op alternatieve artistieke praktijken en samenwerkingen. Uitgangspunt hierbij was om het signatuurprogramma van Marres, waarin in en met het huis tentoonstellingen worden gemaakt, te verbinden met nieuwe verhalen en perspectieven die gastcuratoren van buiten meenemen naar Marres. Er werd hierbij ook samengewerkt met ambassadeurs uit de Indiase gemeenschap in Nederland.

TALENTONTWIKKELING

Het project *Currents* is een Euregionaal talentontwikkelingsprogramma van Marres en Z33 (Hasselt, België) voor jonge kunstenaars en curatoren in Zuid-Nederland, België en Duitsland. Marres

en Z33 werken voor *Currents* nauw samen met twaalf kunstacademies in de Euregio Zuid-Nederland, België en Noordrijn-Westfalen en met partners zoals FLACC (vanaf dit jaar onder de naam Jester) in Genk, België. Het programma heeft inmiddels al voor zo'n 140 kunstenaars een eerste kennismaking opgeleverd met de professionele kunstwereld. Ook gold het als een trainingsprogramma voor zo'n 25 jonge curatoren.

Na *Currents #9: Mother(Land)*, dat in het begin van het jaar plaatsvond in Z33 in Hasselt, opende Marres in december *Currents #10: Choose Your Own Story*, de jubileumeditie. Dit werd eind 2022 gevierd door de uitgave van een speciale publicatie *Until we Meet Again*, bestaand uit kunstenaarsbijdragen en interviews met deelnemers van de afgelopen tien jaar. Twee oud-curatoren van het programma: Laura Herman en Lieneke Hulshof, vervaardigden de publicatie. Bij het boek hoorde een bundeling van de cahiers van tien jaar *Currents* als bijlage.

EDUCATIE

Als gevolg van de pandemie kwam het bezoek van scholen aan cultuurinstellingen langzaam op gang, scholen waren huiverig om de educatieprogramma's af te nemen. Marres besloot om die reden vaker naar scholen te gaan dit schooljaar. Mede dankzij deze aanpak werden er 2.619 leerlingen op primair, middelbaar en hoger onderwijs bereikt. Met het landelijke project *ChangeMakers* werd

een samenwerking gestart om jongeren te helpen eigen vrijwilligersacties te ontwikkelen. Ook is een aantal teamdagen en workshops voor docenten en pedagogisch medewerkers georganiseerd om cultuureducatie weer op gang te brengen en de waarneming in het onderwijs te stimuleren. Dankzij het nieuwe gemeentelijke initiatief *Jeugdlab* (een samenwerking van Traject en MIK kinderopvang) is een begin gemaakt met het aanbieden van naschoolse workshops voor kinderen in de leeftijd 8 tot 10 jaar uit verschillende Maastrichtse wijken.

Marres nam deel aan de academische programma's *SenseSquared* en *Senses-based learning*. Voor het eerste programma, gefinancierd door Erasmus+, ontwikkelde Marres on- en offline onderwijsgereedschappen die leerkrachten in het primair onderwijs kunnen inzetten om de waarneming te trainen via kunstinterventies. Bij een aantal scholen en instellingen in Limburg werden hiervoor pilotprogramma's gestart. Voor *Senses-based learning*, gefinancierd door Comenius NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek) en de Universiteit Maastricht, onderzocht Marres manieren om de zintuigen en de waarneming binnen het onderwijscurriculum een plaats te geven. PREMIUM: het Honours programma van Maastricht University speelde hierin een belangrijke rol. In een intensief coachingstraject maakte het team de publicatie *SenseLab* waarin ze oefeningen beschreven om de zintuigen te trainen.

Het jongerenprogramma Extended kreeg dit jaar een vervolg met de Jan van Eyck Academie. Op Museumnacht gaven de jongeren de workshop *Shape in Motion*. Ook werkte de groep samen met de kunstenaarsgroep *Travelling farm Museum of forgotten skills*. Naast Extended op zaterdag is ook *Extended VMBO* op school gestart, om VMBO-jongeren te stimuleren deel te nemen aan cultuur. Bij het Broeklandcollege (VMBO) zijn lessen uitgevoerd om jongeren meer bewust te maken van duurzame en ecologische materialen. Marres verwacht het programma in het komende jaar te kunnen uitbreiden met een extra bijdrage uit het Fonds Cultuurparticipatie.

PUBLIEK

In lijn met de trend zoals we die zien bij andere kunstinstellingen in Nederland, kwam maar een gedeelte van de bezoekers van voor de pandemie terug. Vooral bezoekers uit de Randstad lieten het afweten, net als de Randstedelijke media. Ook scholen bleken voorzichtig in het maken van plannen. Pas bij de tweede editie van de *Limburg Biënnale* kwam het (vooral regionale) publiek terug. Gelukkig kon Marres nieuw publiek werven met een meerjarig tuinprogramma. Het programma, ontwikkeld met oog op eventuele nieuwe pandemiemaatregelen, kon dankzij een bijdrage uit het herstelfonds van de Gemeente Maastricht worden gerealiseerd.

Marres heeft zich via de ondertekening van het 'Provinciale Charter Diversiteit'

verplicht tot een streven naar een breed publiek, waarin de diversiteit van de Limburgse populatie wordt weerspiegeld en extra aandacht is voor kwetsbare groepen. Zo werkte Marres dit jaar ook weer samen met het AZC Maastricht. Ook is er het afgelopen jaar een uitwisseling geweest tussen de jongeren van *Extended* en het AZC en heeft het AZC bij Marres een openbaar evenement met een workshop georganiseerd. Ondersteund door het fonds Cultuurmakers Maastricht en Fonds Cultuur Participatie nodigde Marres dit jaar groepen (eenzame) ouderen, mensen met een bi-culturele achtergrond en leerlingen van het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs uit om te luisteren naar verhalen uit *De Onzichtbare Collectie*. Voor het toegankelijk maken van kunstverhalen voor ouderen is een intensief project met zorginstelling De Beyart gestart. Hiervoor werden daar stamtafels georganiseerd waaraan gesprekken plaatsvonden en deelnemers vertrouwd werden gemaakt met het verbeelden ervan. Deelnemers werden ook uitgenodigd om nieuwe verhalen te vertellen. In samenwerking met Stichting Met je hart werd hetzelfde gedaan met vrijwilligers in hun bestand. De ouderen van De Beyart en Stichting Met je hart werden vervolgens bij een ontmoeting bij Marres gekoppeld aan leerlingen van basisschool Montessori.

Het bijzondere educatieprogramma, de werving voor stages, *peer education* bij onderwijsinstellingen en asielzoekerscentra, communicatie naar targetgroepen, het internationaal georiënteerde Marres Kitchen en de

keuze voor actuele mondiale thema's, zorgden in het afgelopen jaar voor nieuwe deelnemers en bezoekers.

Marres' gelaagde publieksbegeleiding met zijn focus op de zintuigen biedt (anders dan een meer theoretische aanpak) een gastvrije route voor groepen die hun weg naar de kunst niet zo gemakkelijk kunnen vinden. Diversiteit en inclusie zijn daarbij een vanzelfsprekend thema op de brainstormagenda van Marres. Ook voert Marres regelmatig gesprekken met adviseurs en werkt het samen met instellingen die zijn netwerk op dit gebied verbreden. De inzet om een klankbordgroep te starten is in 2022 gestrand op de vele stafwisselingen. In plaats daarvan werd een stagiaire onder begeleiding van de staf en publieksonderzoeker Anna Elffers aangenomen om een breed en gestructureerd publieksonderzoek op te zetten. Dit werd in 2022 voorbereid en zal in de eerste zes maanden van 2023 worden uitgevoerd.

Marres was dit jaar opnieuw sponsor van de Quiet Community, een platform dat mensen in armoede kansen biedt om plekken te bezoeken of ervaringen te hebben die voor hen anders onbereikbaar zijn. Marres organiseert hiervoor bijeenkomsten, geeft gratis toegang tot tentoonstellingen en stelt zintuigengidsen ter beschikking. Ook heeft Marres via het bestuur van Museumnacht gezorgd voor de verspreiding van gratis tickets voor die nacht onder deelnemers van de Quiet Community. Voor de tentoonstellingen, zoals met name *Kolkata: Run in the*

Alley, werd via uitingen en de netwerken van de kunstenaars nieuwe doelgroepen bereikt.

PARTNERS

Samenwerkingen

Marres werkte dit jaar met veel partijen samen. Partners verrijken projecten met expertise en ideeën en vergroten het effect ervan. Ook andersom wordt op Marres vaak een beroep gedaan om expertise te delen en de schaal van projecten te vergroten. Voor het *Training the Senses* programma werden dit jaar ideeën en expertise uitgewisseld met collega instellingen iii (Den Haag) en Worm (Rotterdam). Voor het programma *Extended* werkte Marres samen met de Jan van Eyck Academie om de slagkracht en uitstraling van het programma te vergroten. Op het gebied van onderzoek groeit Marres uit tot een graag geziene partner die regelmatig wordt uitgenodigd om wetenschappelijk onderzoek van praktische toepassingen te voorzien. Met name Marres' focus op de zintuigen is aantrekkelijk voor universitair onderzoek. Dit jaar was Marres partner bij twee wetenschappelijke onderzoeken. Beide onderzoeken richten zich op de toepassing van zintuiglijke kennis in het onderwijs. *SenseSquared* is een met Europese gelden gefinancierd project met partners in België, Noorwegen, Portugal en Denemarken, *Senses-based Learning* is een Comenius onderzoeksproject waarin Marres nauw samenwerkt met Maastricht University.

Voor de realisatie van tentoonstellingen werkt Marres in de regel samen met partijen die collecties en expertise leveren, of op andere manieren de tentoonstelling kunnen faciliteren of programma's willen delen. Bij *Codex Subpartum* was Museum Sztuki een onmisbare partner voor het lenen van stukken en advies over de bouw van de tentoonstelling. Hetzelfde gold voor de galerie Akar Prakar en kunstencentrum Emami Art, beide in Kolkata, voor de tentoonstelling *Kolkata: Run in the Alley*.

Op het gebied van talentontwikkeling werkt Marres elk jaar samen met een aantal duurzame partners. Voor de tentoonstelling *Currents* waren vaste partners Z33, Huis voor Actuele Kunst, Design & Architectuur in Hasselt en Jester in Genk (voorheen FLACC) weer van de partij. Met Fashionclash Festival werkt Marres samen rondom het gelijknamige festival, gericht op interdisciplinaire onderdelen van mode, social design, performance, onderzoek, visuele kunst en de relatie met de eindconsument.

In 2022 werd de samenwerking met een aantal maatschappelijke partners voortgezet om zo het streven naar meer inclusiviteit en diversiteit verder te verstevigen. Marres werkte met ouderenorganisaties, zoals Stichting Met je hart, woonzorgcentrum De Beyart en het AZC te Maastricht om via hun bestanden nieuw publiek te werven en met hen samen een dialoog aan te gaan met dat nieuwe publiek. Voor *Extended* werkte Marres samen met Stichting de Vrolijkheid en asielzoekerscentra in Heerlen en Maastricht om jongeren

uit het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs samen te brengen met leeftijdgenoten uit asielzoekerscentra. Voor een reeks projecten onderzocht Marres samen met de Cultuurmakers Maastricht hoe groepen, die moeilijk toegang hebben tot cultuur, konden worden betrokken bij het programma.

Marres breidde dit jaar ten slotte zijn netwerk uit in Noord-Limburg met Lokaal C, Museum van Bommel van Dam en Odapark voor het ontwikkelen van gezamenlijke educatieprojecten. Ook breidde het zijn educatieve activiteiten uit naar de regio Parkstad via de cultuurbemiddelaar (en penvoerder Cultuur) Pit Cultuurwijzer, door een co-creatie programma uit te voeren met de basisschool Diabolo in Kerkrade en het museum Schat van Simpelveld.

Net als in 2020 en 2021 werkte Marres in 2022 samen met Voordekunst aan een strategie voor een doorlopende werving van nieuwe 'Vrienden van Marres' en het relatiebeheer van de huidige groep Vrienden. De abonnementen en tegenprestaties zijn onder de loep genomen en aangescherpt. Dit levert elke maand een aantal nieuwe leden op die Marres aan zich bindt door middel van een jaarlijkse Vriendenborrel, previews en een digitaal Vriendenjournaal. Het totale aantal betalende Vrienden aan het einde van 2022 stond op 106.

Marres zat dit jaar opnieuw in het bestuur van de stichting Cultuur in Maastricht (CiM), een samenwerkingsverband van

alle Maastrichtse professionele cultuurinstellingen.

PERSONEEL

Team

Na de coronapandemie vertrokken drie stafleden. Marres zag zich in de toch al zeer krappe arbeidsmarkt voor de zware taak gesteld in het tijdsbestek van twee maanden een communicatiemedewerker, een officemanager en een floormanager aan te trekken. Het voordeel hiervan was dat we het team ook echt konden vernieuwen en meer divers konden maken. Daarmee kon Marres zijn voordeel doen met het SER Diversiteit Platform Limburg waarop het als een van de charterondertekenaars vacatures deelt en werkzoekenden direct kunnen solliciteren. De arbeidskrapte noopte Marres nieuwe stafleden te benoemen die pas onlangs de arbeidsmarkt hebben betreden en dus weinig ervaring hebben. Het voordeel is dat ze een frisse blik hebben en elkaar kunnen opleiden. Het nadeel is dat de last van de extra werkzaamheden en training van nieuwe stafleden een uitbreiding van de taken voor de andere medewerkers tot gevolg had.

Net als in voorgaande jaren organiseerde het team van Marres in 2022 verdiepende sessies na de wekelijkse teammeeting waarin het functioneren van het team, de filosofie van Marres en nieuwe tentoonstellingen werden besproken. Om het freelanceteam meer bij

Marres te betrekken, werden er in juni trainingen georganiseerd. Het educatieteam wordt sowieso standaard uitgenodigd om bij de rondleidingen van de nieuwe tentoonstellingen voor vrijwilligers en medewerkers aanwezig te zijn. Aan het einde van het jaar werd een tweedaagse trainingssessie over hospitality voorbereid voor de vrijwilligers en de floormanagers. De sessie zal begin 2023 plaatsvinden.

Vertrouwenspersoon grensoverschrijdend gedrag

In 2022 participeerde de productieleider van Marres in de afronding van de training *Fair Care*, die werd georganiseerd door belangenbehartiger van presentatie instellingen De Zaak Nu en trainingsinstituut Wilde Kastanje. In deze training staan gesprekvoering, herkennen van signalen en het waarborgen van het gedragsprotocol centraal. Tevens werd dit jaar een externe vertrouwenspersoon benoemd.

Raad van Toezicht en bestuur

Marres gebruikt de Governance Code Cultuur als leidraad bij zijn bestuurlijke organisatie. Het huis heeft een Raad van Toezicht (RvT) en een met dagelijks bestuur belaste directeur-bestuurder. De laatste is in 2013 benoemd en heeft een contract voor onbepaalde tijd. Hij legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht over de artistieke, organisatorische en financiële stand van zaken. De leden van de Raad worden benoemd voor een termijn van maximaal vier jaar, die eenmaal kan worden verlengd met nog eens vier jaar. Ze worden benoemd op grond van specifieke profielen, waardoor zij een

algemene kennis van zaken verbinden met individuele expertise en netwerk op het gebied van de hedendaagse beeldende kunst, fondsenwerving, financiën, communicatie, regelgeving en human resources. Een van de leden fungeert als vertrouwenspersoon voor de medewerkers van Marres. De Raad vergadert in de regel minimaal elk kwartaal en overlegt voorafgaand aan de vergadering samen zonder de directeur-bestuurder. Daarnaast vindt ook tussendoor overleg plaats over specifieke onderwerpen tussen de directeur en een of meer leden van de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bestond dit jaar uit vier vrouwen, waaronder de voorzitter, en twee mannen. Eén van de leden van de Raad heeft een bi-culturele achtergrond.

De Raad vergaderde in 2022 vier keer, waarvan één keer online. Daarnaast vond een aantal gesprekken plaats tussen de directeur en individuele leden over onder meer de voorbereiding van de volgende cultuurperiode, het opstellen van een risico-inventarisatie en de invulling van de codes. Net als in de voorgaande jaren organiseerde de Raad een zelfevaluatie alsook een evaluerend gesprek met de directeur. Vanaf september 2022 woonde Guido Montulet, in het dagelijks leven werkzaam als Formeel Senior Strategisch Adviseur bij Waterschap Limburg, de Raad van Toezicht vergaderingen bij als stagiair. In de laatste vergadering van het jaar is tot een wisseling besloten tussen de voorzitter en de vicevoorzitter naar aanleiding van de verhuizing naar het buitenland van de eerstgenoemde. De wisseling zal op 1 januari 2023 ingaan.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2022 uit:

Nelleke Barning, voorzitter	Datum van aantreden: 01-10-2020
Roberto Lanckohr, vicevoorzitter	Datum van aantreden: 01-06-2016
Noor van Putte	Datum van aantreden: 01-06-2015
Laurie Cluitmans	Datum van aantreden: 01-01-2017
Hans Bongartz	Datum van aantreden: 01-10-2017
Arsine Nazarian	Datum van aantreden: 13-03-2019

Hoofd- en nevenfuncties leden van de Raad van Toezicht van Marres in 2022 waren:

Nelleke Barning (voorzitter):

- DSM, Vice President Sustainability & Communications Health, Nutrition & Care

Geen nevenfuncties.

Roberto Lanckohr (vicevoorzitter):

- ING Adviseur Zakelijk Maastricht – Sittard

Nevenfuncties

- Voorzitter RVT Stichting Derma Zuid BV
- Voorzitter Stichting Golf & Humor Foundation

- Bestuurder Stichting Administratiekantoor Nicole Nulens
- Lid bestuur Chasse Patate

Noor van Putte:

- Eigenaar 100% Noor
- Geen nevenfuncties.

Laurie Cluitmans:

- Conservator Hedendaagse Kunst bij het Centraal Museum Utrecht
- Freelance criticus

Nevenfuncties

- Adviseur Reflectiegroep van Middelheimmuseum in Antwerpen
- Lid Adviescommissie Beeldende

Kunst in de Openbare Ruimte
Gemeente Utrecht

- Lid invitatiecommissie Amsterdam Art Weekend

Hans Bongartz:

- Managing Director bij LichtBlick SE
- Per 01/12: Partner Boer&Croon

Nevenfuncties

- Per 01/07: Lid Raad van Commissarissen Greenchoice

Arsine Nazarian:

- Teamleider Betrokken Samenleving, Oranje Fonds

Nevenfuncties

- Lid Raad van Advies Art Utrecht

Rooster van aan- en aftreden:

Naam	M/V	Geboorte-jaar	Functie	Datum van aantreden	Einde 1e termijn	Einde 2e termijn
Nelleke Barning	V	1969	Voorzitter	01-10-2020	01-04-2024	01-04-2028
Noor van Putte	V	1965	Lid	01-06-2015	01-06-2019	01-06-2023
Roberto Lanckohr	M	1969	Vice-voorzitter	01-06-2016	01-06-2020	01-06-2024
Laurie Cluitmans	V	1984	Lid	01-01-2017	01-01-2021	01-01-2025
Hans Bongartz	M	1968	Lid	01-10-2017	01-10-2021	01-10-2025
Arsine Nazarian	V	1979	Lid	13-03-2019	13-03-2023	13-03-2027

Vrijwilligers

Marres werkte in 2022 in het totaal met 41 vrijwilligers die vooral werkzaam waren als hosts. De hosts zijn het eerste aanspreekpunt voor publiek en onmisbaar voor Marres. Behalve voor de ontvangst van bezoekers, worden vrijwilligers ook ingezet bij openingen en evenementen, educatieve activiteiten en de verzorging van de tuin. Marres werkte net zoals in 2021 ook in 2022 samen met Sociale Zaken Maastricht Heuvelland voor het creëren van werkplekken en werkervaring. Daarnaast werkte Marres dit jaar samen met Centraal Orgaan Opvang asielzoekers. De vrijwilligerspool telt zowel studenten (van Universiteit Maastricht, Toneelacademie en Kunstacademie) als ouderen.

Codes

Mede als gevolg van de kritische noten over de thema's inclusie en diversiteit die de Raad voor Cultuur in zijn advies formuleerde, heeft Marres zijn koers aangescherpt om deze thema's beter te waarborgen. De directeur voerde een reeks gesprekken met leden van de Raad van Toezicht over het volgen van de codes, waarbij nieuwe inzichten werden gedeeld en eventuele knelpunten besproken. De nieuwe koers geeft gerichter invulling aan de betekenis van inclusie en diversiteit in de Limburgse samenleving (specifiek in relatie tot de demografische samenstelling en kwesties die er spelen). Ook wordt het in samenhang bekeken met andere aandachtspunten voor het welzijn en de duurzaamheid van de organisatie in een veranderende samenleving. Hieronder een korte samenvatting:

Cultural Governance

Marres volgt de regels van de 'Code Cultural Governance' en past de acht principes toe. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de wijze waarop de stichting zijn verantwoordelijkheden heeft vormgegeven. De directeur houdt elk kwartaal een vergadering met de Raad van Toezicht, er is een directiestatuut, en zowel het functioneren van de directeur als de RvT worden met regelmaat geëvalueerd. Contactmomenten tussen directeur en medewerkers zijn regelmatig en volgen een vast stramien. Er is een wekelijkse teamvergadering en er zijn wekelijkse bila's. Ook is er iedere twee maanden een brainstorm waarin allerhande zaken geagendeerd kunnen worden door team of directeur. Voorbeelden van onderwerpen zijn: (omgaan met) werkdruk, communicatie tussen teamleden, taakverdeling en samenwerking en omgaan met (on) gewenst gedrag.

Er vond dit jaar een zelfevaluatie plaats door de Raad van Toezicht waarin o.a. aandacht was voor de samenstelling en taakverdeling. In opvolging van de korte notitie vorig jaar werd bovendien een meer uitgebreide risico-inventarisatie gemaakt.

Fair Pay

Medewerkers en vrijwilligers werken aan de hand van contracten waarin hun rechten en taken staan opgesomd. Voor stagiair(e)s ondertekent Marres de contracten zoals opgesteld door hun opleidingen. Marres betaalt in de regel een vaste vergoeding voor stagiair(e)s en verplicht zich ook tot

een coachingstraject. Marres werkt veel met zzp'ers, bijvoorbeeld voor assistentie bij educatie, communicatie, tentoonstellingsbouw- en registratie. Zij verdienen conform de richtlijnen die gelden voor het honorarium van zzp'ers. Hetzelfde geldt voor gastcuratoren. Van medewerkers educatie wordt een verklaring van goed gedrag (VOG) opgevraagd. Kunstenaars die werken in Marres worden volgens de richtlijn van het Mondriaan Fonds betaald en tekenen een contract. Afspraken over gelijke behandeling, transparantie en het voorkomen van ongewenst gedrag, vormen onderdeel van de contracten van Marres.

FINANCIËN

Marres heeft, zoals voorgenomen, het overschot van 2021, evenals de reserve uit 2020 bestemd voor de uitgestelde tentoonstelling Kolkata: Run in the Alley, uitgegeven om de projecten die waren uitgesteld in 2022 alsnog te realiseren.

Financiële paragraaf

Het jaar 2022 toonde twee gezichten die voortvloeiden uit twee grote en onvergelykbare mondiale gebeurtenissen: het einde van de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne. De eerste helft van het jaar stond in het teken van realisatie en overschot. De heropening van de samenleving na de pandemie zorgde ervoor dat het publiek terug kon komen en Marres de ruimte kreeg om de projecten te realiseren die in de voorgaande jaren moesten worden uitgesteld. De hiervoor gereserveerde

budgetten konden worden uitgegeven. Het budget van Marres werd verder verhoogd door bijdragen van onder andere het RAOCCC-steunfonds (€30.000), het herstelfonds van de Gemeente Maastricht (€30.000) en verschillende educatieve fondsen. Door al deze meevallers leek een flink overschot te ontstaan. De totale baten voor 2022 (€1.149.687) kwamen fors hoger uit dan verwacht (€1.011.818).

De tweede helft van het jaar liet het tegenovergestelde beeld zien waarin krapte op de arbeidsmarkt en schaarste aan materialen voor inflatie zorgden. Aan het einde van het jaar bleken zelfs de onverwacht hoge baten van het begin van het jaar onvoldoende om alle prijsstijgingen te compenseren. Terwijl de beheerlasten personeel en materieel geen bijzondere afwijking ten opzichte van 2021 toonden, namen de activiteitenlasten (€649.663) in het afgelopen jaar enorm toe (2021: €438.928). Als gevolg van de schommelingen sloot Marres het jaar af met een exploitatietekort van -€109.312. Om een goed beeld van het jaaroverzicht te krijgen, dienen de vrijgevallen reserves à €125.000 hierbij opgeteld te worden. Dit resulteert in een algemene reserve in 2022 van €15.888 die wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van Marres (€135.337).

Nb. De getallen die ter vergelijking in bovenstaande tekst en in de jaarrekening onder de kop OCW-begroting gebruikt worden, komen uit het Corona addendum van Marres voor 2024.

Beleid bij tegenvallende inkomsten

Marres' praktijk kent een aantal financiële risico's. Tentoonstellingen kunnen minder inkomsten genereren dan begroot, omdat bijvoorbeeld bezoekersaantallen tegenvallen of fondsen minder bijdragen. Ook zijn er soms schadeposten door zieke medewerkers, gebreken aan het huis of andere onverwachte kosten, waarvoor Marres weinig reserves heeft kunnen opbouwen. Marres gaat hier op twee manieren mee om. De meest kostbare tentoonstellingen worden aan het begin van het jaar gepland om zo eventuele tegenvallers later in het jaar te kunnen opvangen. Voorts bevat elke tentoonstellingsbegroting posten die geschrapt of toegevoegd kunnen worden, mocht de jaarbegroting dat verlangen dan wel mogelijk maken.

BESLUIT

De Raad van Toezicht is tevreden met de wijze waarop Marres is omgegaan met de uitdagingen in de nasleep van Corona en de schaarste veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne. De Raad kan zich vinden in de wijze waarop Marres zich in toenemende mate ontwikkelt tot een ontmoetingsplek, waar internationale kunstprofessionals en regionale kunstliefhebbers, maar ook mensen die minder vanzelfsprekend thuis zijn in de wereld van de kunst, elkaar kunnen treffen. De wijze waarop dit tot uitdrukking komt in het programma, de samenstelling van het team, de vrijwilligers en het educatieve programma is lovenswaardig. Ook heeft de Raad het

volste vertrouwen dat Marres met zijn koers als opleidingsinstituut een weg kiest die het in staat zal stellen om nieuwe wegen te vinden zonder zijn oorspronkelijke taken uit het oog te verliezen. Marres' begeleiding van jonge teamleden, kunstenaars en curatoren in hun talentontwikkeling vormt een fris kader voor de overige taken van Marres. Denk hierbij aan het openen van nieuwe vergezichten voor kunst- en museumprofessionals, het creëren van nieuw discours, het faciliteren van nieuwe richtingen in het werk van kunstenaars, het scheppen van een internationale omgeving en netwerk voor Nederlandse kunstenaars en professionals. Het mogelijk maken van de productie van kunst, misschien wel de allerbelangrijkste taak van Marres: ligt hierin verdisconteerd. De ondersteuning door het Ministerie van OCW, de gemeente Maastricht, de Provincie Limburg, maar ook de private fondsen en een steeds veranderend publiek is daarbij essentieel, niet alleen voor Marres' eigen toekomst, maar ook voor het gevarieerde aanbod van de internationale hedendaagse kunst in Nederland.

Dankwoord

Tot slot wil ik hier graag namens het Marres team en de Raad van Toezicht grote dank uitspreken aan alle samenwerkende instellingen, kunstenaars, zzp-ers, fondsen en overheden die ons hielpen onze plannen in dit jaar te verwezenlijken.

Valentijn Byvanck
Directeur-bestuurder

2. Overzicht tentoonstellingen en activiteiten 2022

18-12-2021 t/m 06-02-2022	<i>Codex Subpartum</i>	
18-12	Opening Codex Subpartum	
08-01 t/m 19-02	Marres Extended	
19/21-01	Sophianum College (ERASMUS+ SSQ)	Online & extern
25/01	UWC Youth Social Entrepreneur	Extern
27-01 t/m 04-02	Rondleidingen Bonnefantencollege	
01-02 t/m 17-02	BS Diabolo	Extern
23/24-02	Bonnefantencollege	Extern
05-01-2022 t/m 09-01-2022	<i>Wintertuin: Zaaïen en Planten</i>	
30-01-2022 t/m 06-03-2022	<i>Currents #9: Mother(Land)</i>	Extern
20-03-2022 t/m 06-06-2022	<i>Images from the Unconscious</i>	
09-03 t/m 06-04	Bezoek Huis Voor De Kunsten	
11-03	BS Diabolo	Extern
12-03 t/m 04-06	Marres Extended	
17-03	Workshop Broeklandcollege	Extern
20-03	Opening Images from the Unconscious	
05-04 t/m 19-04	Workshops AZC	Extern
07-04	Training the Senses: Human Experience	Extern
08-04	Museumnacht	
14-04	Rondleidingen IBBO	
20-04	Rondleidingen Hogeschool Zuyd	
21-04	Workshop United World College	
11-05	Workshop Bommel van Dam	Extern
16-05 t/m 30-05	Taalburg Junior Project OC	Extern
17-05	<i>Training the Senses: Operation Mango</i>	Extern
24/25-05	Workshop en rondleidingen Stella Maris	Extern
01-06	Stamtafelgesprek Stichting Met je Hart	
06-06-2022 t/m 14-08-2022	<i>Limburg Biënnale #2</i>	
08-06	Bommel van Dam – <i>Senses-Based Learning</i>	
11-06 t/m 02-07	Marres Extended	
15-06	Ontvangst wethouder door CiM	
22/27-06	Stamtafelgesprek Stichting Met je hart	
25-06	Sponsordiner en TEFAF party	
25-06	Booklaunch: <i>De Ommuurde Tuin</i>	
26-06	Opening Limburg Biënnale #2	
28-06 t/m 12-07	Jeugdlab Stella Maris	
30-06	Training The Senses: Catching Your Eye	Extern
01-07	Bezoek Hogeschool Zuyd	
05/06-07	Basisschool Montessori	

16-07	Bezoek Bonnefantencollege	
26-07	Rondleiding Sint-Maartenscollege	
31-07-2022 t/m 22-10-2022	<i>De Ommuurde Tuin</i>	
31-07	Workshop: Floriografie Sanne Vaassen	
03-08	Workshop: Lino snijden Elisa Verkoelen	
14-08	Workshop: Theeceremonie Anne Büscher	
17-08	Workshop: Schrijven met de tuin Floor Martens	
22-10	Workshop: Open Koorrepetitie Marjet Zwaans	
10-09-2022 t/m 13-11-2022	<i>Kolkata: Run in the Alley</i>	
10-09	Opening <i>Kolkata: Run in the Alley</i>	
10/11-09	MAAS! Festival	
14-09	Sophianum College	Extern
19-09 t/m 30-09	Bezoek Maastricht Institute of Arts	
22-09	Bezoek Stella Maris	
24-09 t/m 22-10	Marres Extended	
27-09	<i>Training The Senses: Listening as Intervention</i>	Extern
27 t/m 29-09	Bezoek BS Diabolo	
04-10	Bezoek MIK	
04-10 t/m 06-11	Filmvertoningen Klassiekers <i>Kolkata Lumière</i>	
06-10 t/m 24-11	Broeklandcollege	
11-10	Training MIK	
13-10	Bezoek Stella Maris College	
15-10	Workshop Future Material Lab	
25-10	Workshop AZC	
05-11	Extended bij de Jan van Eyck Academie	Extern
08-11	Bezoek FASoS	
09-11	Stamtafel gesprek Stichting Met je hart	
09-11	<i>Training The Senses: Performing work</i>	Extern
15-11	Workshop Bonnefantencollege	Extern
23-11	<i>Training The Senses: Echo location</i>	Extern
25-11-2022 t/m 27-11-2022	<i>Fashionclash Festival – New Fashion Narratives #2</i>	
16-12	Artist Talks <i>Currents #10</i>	Extern
17-12-2022 t/m 05-02-2023	<i>Currents #10: Choose Your Own Story</i>	
17-12	Opening <i>Currents #10</i>	
17-12	Booklaunch: <i>Until We Meet Again</i>	

3. Tentoonstellingen en programma's

1. Codex Subpartum 18/12/2021 – 06/02/2022

Tentoonstelling

De tentoonstelling *Codex Subpartum* was gewijd aan transmutatie: acht modernistische beeldende kunstwerken werden omgezet in acht muziekstukken. Marres presenteerde de acht stukken één voor één, als acht tentoonstellingen of acht delen van een tentoonstelling. De composities speelden op de benedenverdieping waarin een spectaculaire geluidswand was gebouwd. Boven was het kunstwerk te zien waarop de muziekstukken waren gebaseerd en een reeks partituren die inzicht gaf in de vertaling van het kunstwerk naar het muziekstuk. De getoonde kunstwerken waren van Wacław Szpakowski, Milan Grygar, Alina Szapocznikow, Władysław Strzemiński, Mona Vătămanu & Florin Tudor, Joseph Beuys, Suzanne Treister en Bob Cobbing.

Verborgene codes

Muzeum Sztuki in Lodz, Polen, initieerde het project door de muzikante Barbara Kinga Majewska, de socioloog Michał Libera en de beeldend kunstenaar Konrad Smolenski uit te nodigen een nieuw perspectief op de collectie te geven. Zij selecteerden acht kunstwerken en stelden hierbij één centrale vraag: kan geluid de verborgen codes van een beeldend kunstwerk tevoorschijn brengen? Ze ontdekten dat de acht werken in feite al partituren waren, compleet met instructies en aanwijzingen voor hun uitvoering: acht gesloten werelden die alleen door geluid geopenbaard konden

worden. In hun begeleidende teksten waarin gebruik gemaakt werd van vocabulaires uit verschillende disciplines, waaronder wiskunde, scheikunde en alchemie, duiden de kunstenaars dit proces van openbaring aan met het woord 'geleiding.' De tentoonstelling bestond uit acht delen. Elke vijf dagen zouden de werken, de partituren en de muziekstukken worden gewisseld.

Een dag na de opening dwongen nieuwe coronamaatregelen Marres de tentoonstelling te sluiten. Als gevolg hiervan konden bezoekers geen kennismaken van de eerste drie delen van de tentoonstelling. Marres besloot daarom de laatste twee weken van de tentoonstelling (feb 2022) als festival in te richten, waar op elke dag het complete programma van de acht muziekstukken werd afgespeeld. Speciaal voor deze 'marathoneditie' van de tentoonstelling, leverde een regulier museumticket de bezoeker maar liefst acht bezoeken aan Marres op. Dit bood de bezoekers de mogelijkheid om alle acht klankwerken te ervaren.

Gegevens

Curatoren: Daniel Muzyczuk en Valentijn Byvanck

Kunstenaars: Michał Libera, Barbara Kinga Majewska & Konrad Smolenski

Oorspronkelijke kunstwerken: Wacław Szpakowski, Milan Grygar, Alina Szapocznikow, Władysław Strzemiński, Mona Vătămanu & Florin Tudor, Joseph Beuys, Suzanne Treister, Bob Cobbing

Publicatie: Cahier

Grafische vormgeving cahier en uitingen: Ayumi Higuchi

Fotografie: Gert Jan van Rooij

Partner: Muzeum Sztuki

Extra inkomsten: n.v.t.

Bezoekersaantal vanaf 01/01/2022: 468

Codex Subpartum was de eerste in een reeks remakes in Marres. De volgende editie is de tentoonstelling *Táctica Sintáctica, Touching with your eyes, seeing with your hands*, dat een selectie werken uit de collectie van CA2M in Madrid in een nieuwe context zal zetten. De tentoonstelling opent vlak voor de Tefaf in maart 2023.

2. Currents #9: Mother(Land)

30/01/2022 – 06/03/2022

Locatie: Z33 Hasselt

Van 30 januari tot en met 6 maart 2022 presenteerden Marres Maastricht en Z33 Hasselt samen de negende editie van *Currents*: een jaarlijkse groepstentoonstelling met werk van recent afgestudeerde kunstenaars van academies in België, Duitsland en Zuid-Nederland. De tentoonstelling is ingebed in een begeleidingstraject waarin netwerk en professionalisering centraal staan. Marres in Maastricht en Z33 in Hasselt presenteren samen dit project en wisselen elkaar jaarlijks af als tentoonstellingsruimte.

Tentoonstelling

In de negende editie van *Currents* brachten de curatoren Fenne Saedt en Lieneke Hulshof onder de titel *Mother(Land)* werken van 10 recent afgestudeerde kunstenaars uit België, Zuidwest-Duitsland en Zuidoost-Nederland samen. De kunstenaars richtten zich op hun eigen stamboom. Met *Mother(Land)* toonden ze dat

je identiteit gevormd wordt door je persoonlijke geschiedenis en de plekken waar die geschiedenis zich heeft afgespeeld.

Uit de tekst voor het cahier: "Kijken we naar onze ouders, en hun (voor) ouders, naar de grond waar ze liepen, de steden waar ze leefden, het werk dat ze deden of de strijd die ze voerden, dan komen we verhalen tegen die nog ergens in ons huizen. Die verhalen worden nu geleefd; kruipen door je huid, voeden je smaak en bepalen je blik. Ze vormen als het ware een stamboom, een idee dat doorwerkt in alle werken van deze groepstentoonstelling. Soms letterlijk, soms in de vorm van religies die hun jeugd kenmerkten, het land van herkomst dat niet meer bestaat of oude vriendschappen die zijn gaan voelen als een familie. Nu eens met sculpturen of kostuums, dan weer met fotografie of keramiek."

Gegevens

Curatoren: Fenne Saedt en

Lieneke Hulshof

Kunstenaars: Anne Arndt (GDR), Sigurrós Björnsdóttir (IS), Emilia Chinwe Brys (BE), Lou Cocody-Valentino (MQ/FR), Doris Kolpa (NL), Telma Lemarchand (FR), Denys Shantar (UA/CH), Seppe Vancraywinkel (BE), Joppe Venema (NL) en Theresa Weber (DE)

Publicatie: Cahier

Grafische vormgeving cahier en uitingen: Esmée Dros

Fotografie: Selma Gurbuz

Partners: Z33 en FLACC

Extra inkomsten: Z33 en FLACC

Bezoekersaantal: 2.044

3. Images from the Unconscious 22/03/2022 – 06/06/2022

Met de tentoonstelling *Images from the Unconscious* haalde Marres voor het eerst kunstwerken uit de bijzondere collectie van Museu de Imagens do Inconsciente naar Nederland. Dit museum maakte onderdeel uit van het Braziliaanse nationale centrum voor psychiatrie in Rio de Janeiro. Onder begeleiding van de vooruitstrevende psychiater Nise da Silveira produceerden schizofreniepatiënten hier na WOII een collectie bijzondere kunstwerken. Da Silveira geloofde dat de werken inzicht gaven in hun innerlijke belevingswereld en kreeg daarbij steun van de beroemde psychiater Carl Gustav Jung. De kunst bevestigde voor hem zijn theorie van het collectieve onderbewustzijn. Ook kunstcritici waren onder de indruk van de kwaliteit van de werken. De Braziliaanse kunstcriticus Marcio Doctors zag het werk als een renaissance van de Braziliaanse kunst.

In een tijd waarin behandelmethoden als elektro-convulsietherapie, lobotomie en insulineshocktherapie gangbaar waren, geloofde psychiater Nise da Silveira dat psychiatrische patiënten geholpen werden door hun verdriet te uiten in plaats van het te verdoven. In 1946 startte ze de afdeling Activiteitentherapie aan het Centro Psiquiátrico Nacional in Rio de Janeiro. Haar creatieve therapie bleek een krachtig middel om patiënten met schizofrenie te kalmeren en gaf tegelijkertijd toegang tot hun innerlijke belevingswereld.

Images from the Unconscious presenteerde circa 120 werken van drie kunstenaars die deelnamen aan de activiteitentherapie van Nise Da Silveira: Adelina Gomes, Carlos Pertuis en Fernando Diniz. Zij maakten de kunstwerken tussen 1946 en 1998.

Gegevens

Curatoren: Luiz Carlos Mello en Luiza Mello

Kunstenaars: Fernando Diniz, Adelina Gomes, Carlos Pertuis

Publicatie: Cahier

Grafische vormgeving cahier en uitingen: Ayumi Higuchi

Fotografie: Gert Jan van Rooij

Partners: Centro Psiquiátrico Nacional, Museu de Imagens do Inconsciente

Extra inkomsten: n.v.t.

Bezoekersaantal: 2.963

4. Limburg Biënnale #2 28/06/2022 – 14/08/2022

In 2022 organiseerde Marres de tweede editie van de Limburg Biënnale: een groepstentoonstelling die alle soorten kunstenaars, professionals, amateurs en hobbyisten bij elkaar brengt in een feestelijke viering van de kunsten. Marres volgt hierbij de traditie van de jaarlijkse *Summer Exhibition* van de Royal Academy in Londen. Deze tentoonstelling brengt al ruim 250 jaar lang iedere zomer gevestigde namen en beginners, professionals, amateurs, hobbyisten en bezoekers samen in een feestelijke viering van de kunsten. In navolging hiervan, brengt de *Limburg Biënnale* alle soorten kunstenaars bijeen en biedt hen de mogelijkheid hun werk te delen met een breed publiek. De eerste

editie, die in 2020 plaatsvond, was met ruim 250 kunstwerken van meer dan 150 kunstenaars een groot succes.

De Biënnale heeft als missie om amateurkunst en professionele kunst met elkaar te verbinden. Al jaren vragen politici om meer aandacht voor de amateurkunsten. Het gevoel dat zij verwoorden, is dat de kunst die voortkomt uit publieke gelden, uitsluitend wordt gemaakt voor een kleine elite en dat de vele anderen die kunst maken worden vergeten. Naast deze 'exclusieve' kunstsector — als een louter professionele discipline, bestaand uit kunstenaars die op academies zijn geschoold en wier werken in musea worden getoond — bestaat een veel grotere groep kunstenaars die zijn geld niet verdient met het scheppen van kunst. Deze kunstenaars voorzien op een andere manier in hun onderhoud of zien zichzelf als buitenstaanders. Sommigen krijgen kunstonderwijs, op avondschole, amateuropleidingen en van privé-docenten, maar er zijn ook autodidacten die zich thuis met behulp van online tutorials ontwikkelen. Al deze makers, en het werk dat zij produceren, vormen een soort humuslaag waarin de professionele kunsten wortelen en die een brede belangstelling voor de kunst mogelijk maakt. Met een brede waaier aan kunstuitingen hoopt de Biënnale bezoekers de gelegenheid te bieden om de samenhang tussen professionele en amateurkunsten te ervaren.

Open call

Volgend op het enorme succes van de eerste Biënnale, plaatste Marres een open call voor de tweede Limburg Biënnale in het voorjaar van 2022.

Hierop reageerden 600 makers; samen stuurden zij 1.600 werken in. De jury, bestaande uit twaalf bekende kunstenaars, koos hieruit een breed scala aan werk van jong en oud, professionals en amateurs, maatschappelijk geëngageerde, figuratieve en conceptuele kunstenaars, schilders, tekenaars, beeldhouwers, videokunstenaars en performers. Elk van de juryleden kreeg een kamer in het huis van Marres waarin ze de door hen gekozen werken combineerden met één of twee werken van henzelf. De jury van de tweede editie van de Limburg Biënnale bestond uit Kymani Ceder, Paul Drissen, Afra Eisma, Gijs Frieling, Norbert Grunschel, Susanne Khalil Yusef, Femmy Otten, Derk Thijs, Roy Villevoeye & Fransje Killaars, Niña Weijers en Mickey Yang.

Familieboek

Educatiedewerker Ilse van Lieshout ontwikkelde samen met illustratrice Elise van Iterson in het kader van het educatief programma SenseSquared een familieboek. Het boek was gevuld met opdrachten voor kinderen, geïnspireerd door de kunstenaars van de Limburg Biënnale. Het boek leidde kinderen tijdens een bezoek aan de tentoonstelling door alle kamers, met opdrachten die ze uitdaagden om met alle zintuigen kunst te ervaren.

Winkel

In plaats van de gebruikelijk drie ansichtkaarten per tentoonstelling, werden er vijf kaarten afgedrukt en verkocht in de museumshop. Ook waren linnen totebags te koop, zodat de naam Marres vaak te zien was in het

straatbeeld. Belangstellenden konden tijdens de Biënnale 'Vriend van Marres' worden en kregen als cadeau een prachtige print van Derk Thijs.

Gegevens

Curatoren / jury: Kymani Ceder, Paul Drissen, Afra Eisma, Gijs Frieling, Norbert Grunschel, Susanne Khalil Yusef, Femmy Otten, Derk Thijs, Roy Villevoye & Fransje Killaars, Niña Weijers en Mickey Yang.

Kunstenaars: Johann Arens, Atelier Les Deux Garçons, Gegee Ayurzana, Marijke Bänziger, Felix Baumsteiger, Michael van den Besselaar, Maud van den Beuken, Nadie Borggreve, Dagmar Bosma, Milena Anna Bouma, Anne-Sophie Bourez, Mathieu Bruls, Greta Carlevaro, Senna Castro, Kymani Ceder, Hannelore Charlotte Celen, Johan Cloesen, Bas Coenegracht, Marie-Josée Comello, Karin Counet, Florentijn de Boer, Bob Demper, Jan Dietvorst, Adele Dipasquale, Yingda Dong, Michaela Drescher, Dina Dressen, Paul Drissen, Jeroen Duijf, Afra Eisma, Timo Ekhart, Koos van der Elsen, Frans Franciscus, Gijs Frieling, Truus Gelissen, Lena George, Jessie Georges, Norbert Grunschel, Vera Gulikers, Hilda Haafkens, Harrie Habets, Wilma Habraken, Paul Hanssen, Doris Hardeman, Nicole Hardy, Haya Yaseen, Toine Heemskerk, Josien Heesen, Trees Heil, Els Hendriks, Fransje Hendrikx, Vera Henning, Sonja Hillen, Ann van Hout, I The Observer, Tabor Idema, Lotte Jacobs, Toon Jans, Nora Jongen, Tonnie Jongen, Marlene Lydia Kapitzza-Meyer, Fransje Killaars, Anastasia Kiseleva, Guna Klekers, Han de Kluijver, Luka Kluskens, Ludo de Kort, Le Cerff, Chan Le Doux, Mariet Leufkens, Thijs Linssen,

Marian Litjens, Jonas Loellmann, Jeroen van Loon, Alejandra López, Ien Lucas, Maartje Maria, Linda Maissan, Steven Antonio Manes, Martens&Martens, Griet Moors, Marco Morittu, Esmeralda de Mosa, Yvonne Mostard, Martin Moulen, Susana Mulas Lastra, Christine Muris, Felix Nene, Remy Neumann, Annemarie Nibbering, Zoé Numan, Femmy Otten, Bea Otto, PHAE, Mariet Posthumus, Marjo Postma, Gerrit van Ratingen, Jürgen Reichert, René Reynders, Roos Roberts, Paul Rondags, Hannes van Roosmalen, Jamell Saman, Jan Samyn, Limmy Scheres, Alfons Schiffeleers, Ies Schute, Ika Schwander, Triana Segovia, Vera Sillen, Karin Smits, Nelly Snijders, Jiu Song, Henk Speth, Saskia Spitz, Christiane Steffens, Famke Storms, Studio Kuhlmann & Delphine Lejeune, Studio Tess, Fienke Teeken, Toon Teeken, Derk Thijs, Sabina Timmermans, Saar Trienes, Cassandra Troost, Frans Tummers, Ferren Uerlings, Kubilay Mert Ural, Marnix van Uum, Lizzie Veldkamp, Veerle Verschooren, Céline Villevoye, Roy Villevoye, Josine Vissers, Lotte Johnny Vrancken, Bas de Weerd, Niña Weijers, Trudie Westen, Ine van der Weyden, Heleen Wiemer, Vita Soul Wilmering, Indra Wouters, Suyoung Yang, Mickey Yang, Kwan Kit Ellen Yiu en Susanne Khalil Yusef.

Publicatie: Cahier

Grafische vormgeving cahier en uitingen: Ayumi Higuchi

Fotografie: Gert Jan van Rooij

Extra inkomsten: n.v.t.

Bezoekersaantal: 3.508

5. Kolkata: Run in The Alley

11/09/2022 – 13/11/2022

De tentoonstelling *Kolkata: Run in the Alley* bood een spectaculair artistiek tijdsbeeld van de miljoenenstad Kolkata (voorheen Calcutta) in India. Het project kwam voort uit het *art in residence* project CARF, dat in de afgelopen jaren een reeks in Nederland wonende kunstenaars naar Kolkata bracht om onder begeleiding van lokale kunstenaars de stad te verkennen. Tijdens hun werkperiodes raakten de lokale en bezoekende kunstenaars bevriend. In Marres maakten ze een gezamenlijke tentoonstelling waarin hun technieken, disciplines en perspectieven tot een intens gelaagd beeld van de metropool versmolten. In een scenografie van bamboe steigers werden gegoten bronzen beelden, kartonnen meubilair, harmonicaboeken, posters, tapijten en tekeningen samengebracht. Ook waren er werken te bewonderen van de klassieke meesters Sarbari Roy Choudhury, Ganesh Haloi en Somnath Hore en historische stukken van de vergeten modeontwerper Riten Mozumdar. Geen van de Indiase kunstenaars was eerder te zien in Nederland.

De samenstelling van de tentoonstelling was in handen van de curatoren Praneet Soi en Manuel Klappe. Praneet Soi is initiator van het CARF residency-programma waarmee in Nederland wonende kunstenaars verschillende maanden kunnen verblijven in zijn geboorteplaats Kolkata. Deze residency is om twee redenen uniek. Allereerst biedt de stad zelf een geweldige rijkdom

aan visuele indrukken. Ten tweede biedt de residency kunstenaars de kans om vaardigheden te verkennen die bij het bijzondere landschap van Kolkata horen. Na een vertraging van twee jaar door Covid, kon *Kolkata: Run in the Alley* nu feestelijk worden geopend door Reenat Sandhu, ambassadeur van de Republiek India in Nederland.

Tal van personen en organisaties droegen bij aan de totstandkoming van dit project. Galerie Akar Prakar voorzag Marres van advies en regelde het transport en de bruikleen van enkele belangrijke klassieke werken. Emami Art hielp bij het creëren van de speciale kamer voor de prominente ontwerper Riten Mozumdar. De Indiase ambassade in Den Haag en de Textiel Factorij hielpen Marres bij de activering van een groot Hindoestaans -Indiaas netwerk.

Filmprogramma Lumière

In het kader van de tentoonstelling vertoonde Lumière Maastricht wekelijks, gedurende zes weken, een filmprogramma met filmklassiekers uit de miljoenenstad Kolkata.

Gegevens

Curatoren: Praneet Soi en Manuel Klappe.

Kunstenaars: Nilanjan Bhattacharya, Tim Breukers, Arunima Choudhury, Gautam Choudhury, Sarbari Roy Choudhury, Bonno van Doorn, Sanchayan Ghosh, Nobina Gupta, Ganesh Haloi, Somnath Hore, Henri Jacobs, Manuel Klappe, Maartje Korstanje, Sachi Miyachi, Riten Mozumdar, Benode Behari Mukherjee, Sumantra Mukherjee, Ruchama Noorda, Srikanta Paul, Ganesh Pyne, Piyali

Sadhukhan & Saumik Chakraborty,
Ushmita Sahu, Amritah Sen, Sarbajit
Sen, Paula Sengupta, Praneet Soi,
Arthur Stokvis en Koen Taselaar.
Publicatie: Cahier
Grafische vormgeving cahier en uitingen:
Ayumi Higuchi
Fotografie: Gert Jan van Rooij
Partners: Filmhuis Lumière, Akar Prakar,
Emami Art, Gandhi Centrum, Textiel
Factorij
Extra inkomsten: Mondriaan Fonds
Bezoekersaantal: 2.125

6. Currents #10: Choose Your Own Story 18/12/2022 – 05/02/2023

Op 18 december 2022 opende de jubileumeditie van de jaarlijkse groepstentoonstelling *Currents*. Deze tentoonstelling toont werk van recent afgestudeerde kunstenaars van academies in België, Noordrijn-Westfalen en Zuid-Nederland. Het geselecteerde team bestond uit drie curatoren: Déborah Claire, Erell Hemmer en Zeynep Kubat, de eerste twee fotograaf en curator, de laatste kunsthistorica, curator en redacteur voor een reeks kunsttijdschriften.

Tentoonstelling

De tentoonstelling volgde de methode van een routekaart met veel verwijzingen tussen de zeer uiteenlopende werken. "Wanneer het onmogelijk lijkt om een omgeving te creëren die onze basisbehoeften en sociale gemeenschappen kan voeden," schreven de curatoren, "zijn we geneigd het tegenovergestelde te doen: voortdurend sleutelen

aan de lagen waarmee we onze identiteiten opbouwen. Ergens tussen fictie en werkelijkheid, individu en gemeenschap, publiek en privé, schreven de kunstenaars van deze tentoonstelling het script voor hun eigen narratief. Vanuit hun uiteenlopende gezichtspunten lieten zij ons zien hoe zij de wereld ervaren." Verschillende routes stelden steeds andere uitkomsten van hetzelfde verhaal voor. De bezoeker werd uitgenodigd om te dwalen, of om de volgende stap te kiezen door een van de voorgestelde verhaallijnen te volgen. De deelnemende kunstenaars waren Anna De Sutter, Johann Husser, Haevan Lee, Michal Luft, Luna Mahoux, Camille Poitevin, Loïs Soleil, Brahim Tall, Luca Tichelman, Tara-Eva Kuijpers Wentink en Loran van de Wier.

Until We Meet Again

Ter gelegenheid van het jubileum maakten de auteurs en voormalig *Currents* curatoren Laura Herman (*Currents #1*) en Lieneke Hulshof (*Currents #9*) een bijzondere publicatie, getiteld *Until We Meet Again*. De vormgeving was in handen van Boy Vereecken. Deze publicatie werd samen met de gebundelde cahiers van tien jaar *Currents* gelanceerd op de opening.

Gegevens

Curatoren: Déborah Claire, Erell Hemmer en Zeynep Kubat
Kunstenaars: Anna De Sutter, Johann Husser, Haevan Lee, Michal Luft, Luna Mahoux, Camille Poitevin, Loïs Soleil, Brahim Tall, Luca Tichelman, Tara-Eva Kuijpers Wentink en Loran van de Wier.
Publicatie: Cahier en jubileumbundel
Grafische vormgeving cahier en uitingen: Inès Collin

Samenstelling jubileumbundel: Lieneke
Hulshof en Laura Herman
Grafische vormgeving jubileumbundel:
Boy Vereecken
Fotografie: Gert Jan van Rooij & Rob
van Hoorn
Partners: Z33 en Jester (voorheen
FLACC)
Extra inkomsten: Z33, Jester
Bezoekersaantal t/m 31 december
2022: 436

4. Events en activiteiten

Training the Senses **april - november**

Marres biedt jaarlijks een gevarieerd workshopprogramma gewijd aan de zintuigen, lichaamstaal en ervaring, waarmee het een brug slaat tussen de kunsten en de alledaagse werkelijkheid. Daarmee beoogt Marres het veld van de kunsten open te stellen voor uiteenlopende artistieke praktijken en daarvoor steeds nieuw publiek te winnen. De artistieke ervaring wordt hierbij gekoppeld aan alternatieve vormen van kennisverwerving, waarin de eigen waarneming en lichaamskennis een belangrijke rol spelen. Met deze focus beweegt Marres zich op het grensvlak van kunst, wetenschap en samenleving. De interdisciplinaire benadering biedt bovendien alternatieve perspectieven voor een samenleving die zich in dit digitale tijdperk richt op beeld en verstand, waarbij de kennis — die vergaard wordt door het lichaam zelf — grotendeels buitenspel blijft. Het workshopprogramma is verweven

met en heeft grote invloed op de andere programma's van Marres. Het vormt de inspiratiebron voor de afdeling educatie die oefeningen en vraagstukken in de programma's voor scholen verwerkt, geeft richting aan het premiumprogramma en vormt ook de bron voor de universitaire onderzoeksprogramma's waaraan Marres deelneemt. Voorafgaand aan de workshops worden podcasts gemaakt in een opnamestudio. Een selectie hiervan wordt in 2023 gepubliceerd op een reeks streaming platforms.

De *Training The Senses* workshops van 2022 waren:

- *Human Experience* met Nina Runa Essendrop
- *Operation Mango* met Anna Harris, Kaisu Koski en Bart Schrier
- *Catching Your Eye* met Rachel Warr en Will Houstoun
- *Listening as Intervention* met Davide Tidoni en Simone Evangelisti

- *Performing Work* met Phillippine Hoegen, Nirav Christophe en Carolien Stikker
- *Echo Location and Multi-sensory Interactions* met Britt Hatzius en Thomas Tajo

Wintertuinproject/Zaaien en Planten 5 - 9 januari

Om tijdens de laatste lockdown buurtbewoners te verbinden met Marres, nodigde Marres hen tussen 5 en 9 januari uit om de Marres Wintertuin te bezoeken. De bezoekers konden voor een klein bedrag een bloemenbol planten (ze plantten één bloem in hun eigen tuin, en één in de tuin van Marres), naar kunstverhalen luisteren en warme chocolademelk drinken in de tuin. Tijdens het wintertuinproject kon de bezoeker luisteren naar kunstverhalen van *De Onzichtbare Collectie* (zie hoofdstuk educatie) en genieten van de kleurrijke vogelverschrikkers van kunstenaar Christa van der Meer die in het kader van een samenwerking met Fashionclash Festival verspreid in de tuin stonden opgesteld.

De Ommuurde Tuin juni – oktober

Marres wilde al langer een boekje voor de tuin maken en in het voorjaar kreeg dit gestalte door het initiatief van kunstenaar Gladys Zeewaarders die 10 kunstenaars, schrijvers, vormgevers en makers uitnodigde om samen met haar een publicatie te maken. De gids die in juni werd gelanceerd, brengt een scala aan waarnemingen en activiteiten voor de tuinbezoekers.

In het verlengde van de gids bood Marres in de zomer en in het begin van de herfst een reeks workshops met de kunstenaars die meewerkten aan de publicatie. De workshops waren zeer divers en omvatten onder meer linsnede en floriografie workshops, een theeceremonie en een Open Choir rehearsal. Met: Sanne Vaassen, Elisa Verkoelen, Anne Büscher, Floor Martens en Marjet Zwaans.

Museumnacht 8 april

Voor Museumnacht opende Marres zijn deuren met tal van spirituele activiteiten. Dit in het kader van het thema van de tentoonstelling: *Images from the Unconscious*. De kamers beneden werden ingericht voor rituele handwassingen en een openbare theetuin. Boven werden zonneshilderingen gemaakt en mandala's gedanst. Acht jongeren van *Extended* trokken samen met de jongerenafdelingen van SCHUNCK en Bonnefantenmuseum eropuit om verslag te doen van wat de stad te bieden had. Het werd een dynamische avond van on-the-spot live verslagen tot interactieve feedback loops, van klankkunst tot poëzie, van Centre Céramique tot de Jan van Eyck Academie.

Papierpulp workshops Oktober - november

Als voorbereiding op *Plantarchy*: de zomertentoonstelling van 2023, die als thema heeft dat planten actieve en bepalende medebewoners van de aarde zijn, deed *Extended*

enkele workshops met papierpulp en papier-maché. Op 22 oktober konden bezoekers van Marres meebouwen aan de zomertentoonstelling door deel te nemen aan een workshop van kunstenaarscollectief Sunflower Soup en *Extended*. Op 15 november werd ook een workshop met papierpulp en papier-maché gegeven op het Bonnefantencollege in Maastricht.

**Fashionclash Festival 2022: NEW
FASHION NARRATIVES #2
25 – 27 november**

Marres participeerde in het weekend van 25 tot en met 27 november aan het 14e Fashionclash Festival in Maastricht. Het huis werd geopend voor een multidisciplinaire selectie van zowel jong als toonaangevend talent. De huidige generatie ontwerpers en kunstenaars voelt de groeiende behoefte om aan een gezondere mode-industrie bij te dragen. In de presentatie kwamen ze met alternatieve toepassingen van en verhalen over mode. De deelnemers waren: Atelier Dasha Tsapenko, Guerline Kamp, Space For Fiction (SFF), Antoine Peters, Wei-Chi Su, Bobbine Berden Design, Lena Winterink en Teresa van Twuijver samen met Studio de Maan. Ook *Extended* nam deel aan Fashionclash Festival. In samenwerking met The Future Materials Bank en de Jan van Eyck Academie namen zij bezoekers mee in hun onderzoek naar duurzame materialen.

5. Educatie

Het educatieprogramma van Marres is in januari 2022 van start gegaan met een lockdown, waardoor scholen huiverig waren om de educatieprogramma's af te nemen. Marres ging om deze reden meer naar scholen toe. Dit resulteerde in een grootschalig samenwerkingsprogramma bij Basisschool de Diabolo en over het algemeen hogere educatiecijfers dan in 2021. Marres organiseerde ook teamdagen en workshops voor docenten en pedagogisch medewerkers om cultuureducatie weer op gang te brengen en de waarneming in het onderwijs te stimuleren. Onderdeel hiervan waren een teamdag voor het Stella Maris CKV-team, een masterclass vanuit Huis voor de Kunsten bedoeld voor zzp-educatiemedewerkers en een cursus museumbezoek voor pedagogisch medewerkers van MIK. Met het landelijke project *ChangeMakers* is een samenwerking gestart om jongeren te helpen eigen vrijwilligersacties te ontwikkelen.

VOORTGEZET ONDERWIJS

Marres heeft een groot aantal rondleidingen en programma's georganiseerd voor scholen voor het voortgezet Onderwijs. Deelnemende scholen waren IBBO (Ik Ben Bewust Onderwijs), Sint-Maartenscollege, Bernard Lievegoed College, Bonnefanten College, AZC Maastricht, Porta Mosana College, Stella Maris College, Graaf Huyn College, Broeklandcollege, VMBO Maastricht, Sophianum en United World College.

PRIMAIR ONDERWIJS

Marres ontwikkelt online en offline onderwijsgereedschappen die leerkrachten in het primair onderwijs kunnen inzetten om de waarneming te trainen met kunstinterventies voor het Europese uitwisselingsprogramma *SenseSquared*, gefinancierd door Erasmus+. Het programma startte dit jaar met trainingsdagen bij partners Musica (Neerpelt, België), Sisters Hope Home (Hedehusene, Denemarken) en Musica Theatral (Lissabon, Portugal). In het kader van *SenseSquared* werd een co-creatie programma van 18 lessen gestart bij basisschool De Diabolo in Kerkrade (achttien lessen) en pilotprojecten gestart in Museum van Bommel van Dam en Odapark. Als onderdeel van het programma, droeg Marres in november bij aan de conferentie 'Childhood development and an artistic attitude' in Lissabon.

Met het nieuwe gemeentelijke initiatief 'Jeugdlab' (een samenwerking van Traject en MIK kinderopvang) is een begin gemaakt van het aanbieden van naschoolse workshops voor kinderen in de leeftijd 8 tot 10 jaar uit verschillende wijken van Maastricht.

Partners: Musica (BE), Universiteit Maastricht (NL), Sisters Hope (DE), Teatral (PT) en Stavanger (DE), PIT in Heerlen, Sally Dansgezelschap in Maastricht, Odapark in Venray, Museum van Bommel van Dam in Venlo en *ChangeMakers*.

PARTICIPATIE PROJECT DE ONZICHTBARE COLLECTIE

Marres breidde dit jaar *De Onzichtbare Collectie* uit met hulp van de Gemeente Maastricht (Cultuurmakers) en Fonds Cultuur Participatie. In samenwerking met Stichting Met je hart, zorgcentrum De Beyart en basisschool Montessorischool Binnenstad werden ouderen, mensen met een bi-culturele achtergrond en leerlingen van het PO en VO met elkaar in contact gebracht. Ze bezochten tentoonstellingen bij Marres en luisterden naar de verhalen uit *De Onzichtbare Collectie*. In de hierop volgende stamtafelgesprekken converseerden de deelnemers over het werk en werden ze vertrouwd gemaakt met het zelf verbeelden van verhalen. Ook werd aan de deelnemers gevraagd om een eigen verhaal over een kunstwerk in te spreken. Leerlingen van de Montessorischool kregen dezelfde oefening. De verhalen stimuleren jongeren om een eigen kunstwerk te maken en vervolgens hun eigen kunstverhalen te delen. Daarnaast nodigt Marres kunstprofessionals uit om hun verhaal over kunst te delen en zo anderen tot verbeelden aan te zetten. Ouderen van de Stichting Met je hart en zorgcentrum De Beyart luisterden naar kunstverhalen die werden ingesproken voor de leerlingen die deze verhalen vervolgens verbeeldde. Tijdens een ontmoeting bij Marres van beiden groepen, zijn de verbeeldingen gedeeld.

Partners: Cultuurmakers Maastricht – Stichting Met je hart – Zorgcentrum De Beyart – Zorgcentrum Sevagram Licht en Liefde

JONGERENPROJECT EXTENDED

In 2022 hebben Fonds21 en het VSB-fonds geld toegekend voor de uitvoering van *Extended*. Om de begroting rond te krijgen, ligt er nog een aanvraag bij het Fonds voor Cultuur Participatie, van wie in januari 2023 een besluit wordt verwacht. *Extended* kreeg in 2022 een nieuwe coach: Anneke Haane. De jongeren van *Extended* hebben meegewerkt aan de Museumnacht met een workshop genaamd *Shape in Motion*. Met de Jan van Eyck Academie heeft *Extended* samengewerkt met de kunstenaarsgroep *Travelling Farm Museum of Forgotten Skills*. De jongeren van *Extended* hebben hierbij vergeten groente onderzocht en concepten uitgewerkt om deze groenten weer aantrekkelijk te maken. Vanaf september is *Extended* gestart met een nieuwe groep in samenwerking met de *Future Materials Bank*, de kunstenaar Yi-Jing Chen en Vincent Dassie. *Extended* onderzocht nieuwe materialen voor kleding in *Growing Garments* en design met papierpulp. Deze materiaalonderzoeken zijn te zien geweest tijdens Fashionclash Festival in een doorlopende workshop gegeven door de leden van *Extended*.

Naast *Extended* op zaterdag is ook *Extended_VMBO* op school gestart, om VMBO-jongeren te stimuleren om deel te nemen aan cultuur. Bij het Broeklandcollege zijn lessen gegeven om jongeren meer bewust te maken van duurzame en ecologische materialen.

Partner: Jan van Eyck Academie
Subsidieverstrekkers: Fonds 21 – VSB fonds – KanunnikSalden – Sint Clemens

UNIVERSITEIT, HOGESCHOOL EN MBO

Marres vervolgde zijn deelname aan het academische onderzoek *Senses-based learning*, een onderzoek gefinancierd door Comenius NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek) en de Universiteit Maastricht gewijd aan het belang van de zintuigen en de waarneming binnen het schoolcurriculum. Het doel is om een netwerk op te zetten van professoren en docenten die de zintuigen als kennisinstrument in het onderwijs trainen en implementeren. Vervolgens kan van hieruit een pedagogische methodologie worden ontwikkeld. Voor dit onderzoek formeerde Marres dit jaar een focusgroep om het onderzoek van feedback te voorzien. Het onderzoeksteam bestaat uit prof. Emilie Sitzia, prof. Anna Harris, Elene Kadagidze, Joost Dijkstra en Ilse van Lieshout.

Marres nam dit jaar opnieuw deel aan het Premium programma. Het geselecteerde team van Honours studenten kregen een intensieve training, die resulteerde in de publicatie *SenseLab*, waarin allerlei oefeningen staan om de zintuigen te trainen. Hiermee won deze groep dit jaar de prijs voor het meest creatieve team in het Premium programma.

MEDEWERKERS

- Anneke Haane | coach Extended
- Dagmar van Wersch | educatief medewerker SenseSquared

- Germijne Sijsterman | educatief medewerker
- Jop Delheij | educatief medewerker
- Isabel Numan | educatief medewerker Extended
- Natascha Nijhuis | educatief medewerker
- Lonneke Kruisbergen | sound engineer
- Caspar Stalenhoef | podcast maker

PREMIUM TEAM

Annemieke Verbaan, Mahruk Akhtar, Chloé Pronovost-Morgan, Ameena Ali, Caroline Da Silva, Lea Marie Krapp.

EXTENDED STAGIAIRES

Romy Jongen, Rachel Gubbels, Vita Zuketto, Ehecatle Sevilla, Eliza Verkoelen, Annemarie van Drent, May Guo, Tamanna Tahrin Ahmed (Riza), Jamie Halm, Mathilda Lindell, Sharia Neha, Natascha Lindl, Emiliano Parra Hernandez, Rozemarijn Slaats, Maggie Megan, Zia Owens.

SAMENWERKINGSPARTIJEN

IBBO (Ik Ben Bewust Onderwijs), Sint-Maartenscollege, Bernard Lievegoed College, Bonnefanten College, AZC Maastricht, Porta Mosana College, Stella Maris College, Graaf Huyn College, Broeklandcollege, VMBO Maastricht, Sophianum, United World College, Montessorischool Binnenstad, Basisschool De Diabolo, Vista MBO dansopleiding, Vista muziekopleiding, Artez Nijmegen, Maastricht Institute

of Arts, FADE, MAMDT, Jan van Eyck Academie, Maastricht University, HKU, Stichting de Vrolijkheid, Kumulus/ Kaleidoscoop, cultuurmakers@maastricht, Bonnefantenmuseum, VAZOM (Vrije Academie Parkstad).

6. Publiek, inclusie & diversiteit

ALGEMEEN

Na een stroef begin van 2022 door de lockdown, is er door Marres flink gebrainstormd om goed inzicht te krijgen in hoe het huidige publiek kan worden behouden en nieuw publiek kan worden geworven. Als gevolg van de brainstormsessies zijn de eerste experimenten gedaan met narrowcasting en direct advertisement. Ook werd een begin gemaakt met een nieuw communicatieplan waarin ingezet wordt op meer vindbaarheid via social media (SEO's) en netwerk bouwen voor specifieke doelgroepen.

Het totaal aantal bezoekers aan het eind van 2022 was 11.544, bijna een verdrievoudiging ten opzichte van het jaar 2021.

PUBLIEKSONDERZOEK

In het najaar van 2022 werd het begin gemaakt met een omvangrijk publieksonderzoek dat wordt uitgevoerd door de stagiair Laurent Janssen, bachelor communicatie aan het Fontys in Eindhoven, onder coaching van Marres en publieksonderzoeker Anna

Elffers. In de zomer van 2023 worden de resultaten verwacht van dit uitgebreide publieksonderzoek, waarin de afdeling communicatie, de floormanagers en de vrijwilligers elk een belangrijke rol vervullen.

PARTICIPATIE EN INCLUSIE

Marres' doelstellingen sluiten aan bij uitgangspunt 2 van het Collegeprogramma 2019-2023: Vernieuwend Verbinden van de Provincie Limburg. Marres onderschrijft het streven naar een inclusieve, open en participatieve samenleving en zet zich in voor een breed publiek, waarin de diversiteit van de Limburgse populatie wordt weerspiegeld en extra aandacht is voor kwetsbare groepen. In oktober 2019 ondertekende Marres het Charter Diversiteit, waarmee het aangeeft zich bewust en actief in te zetten om diversiteit en inclusie op de werkvloer te bevorderen. Mensen die om uiteenlopende redenen niet vanzelfsprekend met cultuur in aanraking komen, zoals vluchtelingen, kwetsbare jongeren, mensen die in armoede leven en eenzame ouderen vormen belangrijke doelgroepen

voor Marres. Om deze bezoekers te bereiken, heeft Marres langlopende samenwerkingen met partijen zoals AZC Maastricht, Jeugdlab en Stichting Met je hart, die zich richten op het welzijn van deze uiteenlopende groepen. Samen met hen ontwikkelt Marres stamtafelbezoeken, speciale workshops en rondleidingen voor elk van deze sociale doelgroepen. Daarnaast werken deze doelgroepen samen mee aan programma's als De Onzichtbare Collectie, waarvoor Marres verhalen oogst waarin mensen van alle leeftijden en achtergronden hun kunstervaring kunnen delen. Ook zocht Marres dit jaar de samenwerking op met Kaleidoscoop, Kunst uit het Vuistje, Boost Your Talent en AZC Maastricht, Cultuurmakers Maastricht en Lokaal C te Venlo, De Domeinen in Sittard en Pit cultuureducatie te Heerlen.

7. Communicatie en marketing

DOELGROEPEN & COMMUNICATIEKANALEN

Als onderdeel van het nieuwe communicatieplan formuleerde Marres dit jaar vier doelgroepen:

- cultuurliefhebbers en professionals
- jongeren
- kwetsbare groepen
- belangstellenden vanuit thema of identiteit

Elk van deze groepen wordt in de komende jaren op eigen wijze bediend. Deze differentiatie was dit jaar al voelbaar. Voor de *Limburg Biënnale* zette Marres nog stevig in op oude kanalen, die effectief publiek in de regio bereiken. Mond-tot-mondreclame werkt bij de *Biënnale* als één van de belangrijkste middelen op het gebied van communicatie. Bij kwetsbare groepen of groepen die onbekend zijn met cultuur wordt veelal met maatschappelijke organisaties en mond-tot-mondreclame gewerkt. Bij *Currents* werd een social mediacampagne uitgerold om de jongeren, die veelal via een uitgebreid netwerk aan scholen, docenten en peer to peer marketing worden bereikt, een extra push te geven. De expositie *Kolkata: Run in the Alley*, was interessant voor de Indiase gemeenschap in Nederland. Deze groep werd bereikt door narrowcasting via online Facebook- en Whatsappgroepen, via de Indiase ambassade en via influencers met Indiaas-Nederlandse afkomst. Lipika Bansal, artistiek onderzoeker, sociaal ontwerper en oprichter van Textiel Factorij, werd als verbindende factor ingezet voor een reeks interviews met de curatoren en

kunstenaars van de tentoonstelling. Met haar werk onderzoekt ze kunst- en ambachtsculturen van India en Nederland, het erfgoed, de oorsprong en de lokale betekenis ervan. Ze sprak met de kunstenaars van *Kolkata: Run in the Alley* over hun artistieke visie, hun creatieve proces en hun ervaring en verhalen over het werken in interdisciplinaire teams tijdens de CARF-residentie in Kolkata. Deze verhalen zijn terug te lezen via de website en werden gedeeld via social media.

ONLINE AANWEZIGHEID

Social media

Marres' online aanwezigheid was in 2022 van groot belang voor de organisatie. De groei die de digitale kanalen hebben doorgemaakt, bevestigt dat er hard is gewerkt aan het onlinebereik. In het jaar 2022 is het volgersaantal van Instagram 5.334 (een groei van 30% ten opzichte van 2021) en Facebook 7.689 (een daling van 9,5%). Deze stijging en daling zijn te herleiden tot de landelijke stijging van het gebruik van Instagram (11%) en de landelijke daling van het Facebookgebruik (-1%). Specifiek kijkend naar het medium Instagram is het account van Marres door 12.784 mensen bezocht (een stijging van 52% ten opzichte van 2021), daarnaast is ook het bereik (van unieke bezoekers) van Marres met 16% gestegen tegenover 2021 met nu een totaal van 22.104. De jongerenafdeling van Marres, Extended (zie ook hoofdstuk educatie) heeft een eigen Instagram-account,

waar de groep haar eigen ervaringen en inzichten deelt. Deze heeft in 2022 1.013 actieve volgers, een groei van 26,6% ten opzichte van 2021. Vanaf eind van het jaar 2022 is gekozen voor meer Instagram stories en reels die een veel groter bereik hebben dan fotomateriaal.

Website

Net als in voorgaande jaren zet Marres haar website in als een belangrijk communicatiemiddel voor de bezoekers. Zo is het mogelijk om hier alle achtergrondinformatie te vinden die van toepassing is op de huidige en voorgaande tentoonstellingen. Daarnaast is alles van educatie, workshops, wandelingen, de stadstuin, tentoonstellingen en tickets te vinden op de website van Marres. In 2022 maakte z'n 81.614 mensen gebruik van de website (een stijging van 31% ten opzichte van 2021). In het vorige jaarverslag werd gezegd dat de website 82.841 unieke bezoekers ontving, dit getal was echter de hoeveelheid sessies die bezoekers op de website hebben gehad. In 2022 zijn die sessies met z'n 35,8% gestegen naar een totaal van 112.508 sessies. Verder kijkend op Google Analytics valt de groei van de paginaweergaven (het totale aantal bekeken pagina's) op. Deze zijn namelijk met 258.636 weergaven 36% gestegen ten opzichte van de 190.410 van vorig jaar. Opvallend is dat de website steeds meer internationale bezoekers trekt. Zo verdubbelde het aantal websitebezoekers uit buurlanden België en Duitsland. Marres is in het najaar begonnen met het vernieuwen van de website om de online vindbaarheid flink te vergroten. Daarnaast is er

extra aandacht geschonken aan het verbeteren van de compatibiliteit voor mobiele toestellen. Het project wordt in het voorjaar van 2023 afgerond.

Nieuwsbrief

Maandelijks wordt een nieuwsbrief van Marres gestuurd, met daarin nieuws, terugblikken naar openingen, events, workshops, tentoonstellingen en aankondigingen over het toekomstige programma. Elke week melden zich nieuwe abonnees aan, zowel via de website als de receptie. Momenteel telt het adressenbestand 6.302 abonnees.

Onlineadvertenties en agenda's

In samenwerking met DPG Media zijn er in 2022 onlinecampagnes opgezet voor zowel de *Limburg Biënnale* als *Kolkata: Run in the Alley*. De tentoonstellingen en activiteiten van Marres worden allemaal toegevoegd aan een reeks lokale en regionale online agenda's: Uittips Limburg, Visit Zuid-Limburg, Week in Week uit, Uitagenda Maastricht, Eropuit in Limburg en Thuis in Maastricht. Op die manier bereikt Marres zowel bewoners in de omgeving als toeristen.

Podcasts

De educatie-afdeling van Marres maakt voor o.a. *De Onzichtbare Collectie* al een groot aantal podcastuitzendingen. In 2023 worden zowel *De Onzichtbare Collectie* alsook de podcasts van *Training the Senses* op een aantal laagdrempelige audioplatforms zoals Spotify en Apple Music gezet.

ONDERNEMERSCHAP EN RELATIEBEHEER

Marres was net zoals in 2021 ook dit jaar partner in *Senses-based learning*, een Comenius Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) van de Universiteit Maastricht en in het door Erasmus+ gefinancierde Europees educatief uitwisselingsprogramma *SenseSquared*. Marres is hierin verantwoordelijk voor het ontwikkelen van kunst- en zintuigenprogramma's voor leerkrachten in het primair onderwijs. De Europese partners zijn penvoerder Musica (BE), Universiteit Maastricht (NL), Sisters Hope (DE), Teatral (PT) en Stavanger (DE).

Marres werkte ook dit jaar verder samen met iii en Worm (*Training the Senses*). Ook werden er voor tentoonstellingen krachten gebundeld met Muzeum Sztuki, Centro Psiquiátrico Nacional, Museu de Imagens do Inconsciente, Lumière, Akar Prakar, Emami Art Ushmita Sahu, Galerie Chatterjee & Lai, Gandhi Centrum, Textiel Factorij en voor talentontwikkeling samen met Fashionclash Festival, Kumulus, Toneelacademie, Z33 en Jester.

Marres wierf in het afgelopen jaar extra gelden van de Vrienden, merchandise, particuliere sponsoring, pacht van Marres Kitchen, coproducties en fondsen zoals (lokaal) De Sint Clemens Stichting, Stichting Kanunnik Salden/Nieuwenhof en Herstelfonds Gemeente Maastricht, (nationaal) het Mondriaanfonds, Fonds21, VSB Fonds, Comeniusgeld, (internationaal) Erasmus+.

Net als in 2020 en 2021 werkte Marres in 2022 samen met Voordekunst aan een strategie voor een doorlopende werving van nieuwe Vrienden en het relatiebeheer van de huidige groep Vrienden. De abonnementen en tegenprestaties zijn onder de loep genomen en aangescherpt. Dit levert elke maand een aantal nieuwe leden op die Marres aan zich bindt door middel van een jaarlijkse Vriendenborrel, previews en een digitaal Vriendenjournaal. Het totale aantal betalende Vrienden aan het einde van 2022 stond op 106.

8. Prestatie overzicht

	Planning 2022	Realisatie 2022
PUBLIEKSFUNCTIE – tentoonstellingen		
Tentoonstelling en Projecten	5	6
Coproducties	1	2
In eigen huis	4	5
Op andere locatie: binnenland	0	0
Op andere locatie: buitenland	1*	1*
Totaal aantal tentoonstellingen en activiteiten	5	6
PUBLIEKSFUNCTIE – bezoekers		
a. Aantal bezoekers in Limburg		9.777
b. Aantal bezoekers in de rest van Nederland		0
c. Aantal bezoekers in het bui- tenland*		2.044
Totaal aantal bezoekers		11.544
d. Aantal gratis bezoekers		3812
e. Aantal betalende bezoekers**		5965
Totaal aantal bezoekers	17.500	11.544***
WEBSITE		
Aantal bezoeken website ****		82.354
Unieke bezoekers		81.614
EDUCATIE		
a. Aantal educatieve activiteiten	30	40
• Waarvan po		11
• Waarvan vo		20

• Waarvan mbo/hbo/wo • Waarvan 18+		4 5
b. Aantal deelnemers educatieve activiteiten	2.000	2.801*****
• Waarvan po • Waarvan vo • Waarvan mbo/hbo/wo • Waarvan 18+		876 1513 230 182
c. Aantal Openbare activiteiten*****	25	23
Aantal deelnemers openbare activiteiten	3.000	3.087
TALENTONTWIKKELING		
a. Aantal activiteiten gericht op talentontwikkeling	10	10
SAMENWERKING		
a. Aantal activiteiten gericht op samenwerking	10	12
b. Aantal samenwerkingspartners	20	30

TOELICHTING:

* *Currents #9* was te zien bij Z33 Hasselt in het voorjaar van 2022.

** Bij de betalende bezoekers worden opgeteld: schoolklassen, studenten en andere groepen die als betalende bezoekers op de kassa worden aangeslagen omdat ze op basis van factuur of web-order betalen.

*** Er zijn geen getallen bekend over de betalende en niet-betalende bezoekers bij de tentoonstelling *Currents* in het buitenland.

**** Website statistieken op basis van Google Analytics.

***** De afdeling educatie heeft 1.298 leerlingen intern en 1.503 leerlingen extern (inclusief online bezoekers) bereikt. Het aantal voor educatieve activiteiten wordt bereikt door activiteiten en schoolbezoeken te bundelen.

***** Openingen, booklaunches, gebundelde interviews (*De Onzichtbare Collectie*), zomerworkshops (*De Ommuurde Tuin*), winterproject, Museumnacht en *Training the Senses*.

9. Exploitatiebegroting & financiële positie

FINANCIËLE PARAGRAAF

Het jaar 2022 toonde twee gezichten die voortvloeiden uit twee grote en onvergelykbare mondiale gebeurtenissen: het einde van de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne. De eerste helft van het jaar stond in het teken van realisatie en overschot. De heropening van de samenleving na de pandemie zorgde ervoor dat het publiek terug kon komen en Marres de ruimte kreeg om de projecten te realiseren die in de voorgaande jaren moesten worden uitgesteld. De hiervoor gereserveerde budgetten konden worden uitgegeven. Het budget van Marres werd verder verhoogd door bijdragen van onder andere het RAOCCC-steunfonds (€30.000), het herstelfonds van de Gemeente Maastricht (€30.000) en verschillende educatieve fondsen. Door al deze meevallers leek een flink overschot te ontstaan. De totale baten voor 2022 (€1.149.687) kwamen fors hoger uit dan verwacht (€1.011.818).

De tweede helft van het jaar liet het tegenovergestelde beeld zien waarin krapte op de arbeidsmarkt en schaarste aan materialen voor inflatie zorgden. Aan het einde van het jaar bleken zelfs de onverwacht hoge baten van het begin van het jaar onvoldoende om alle prijsstijgingen te compenseren. Terwijl de beheerlasten personeel en materieel geen bijzondere afwijking ten opzichte van 2021 toonden, namen de activiteitenlasten (€649.663) in het afgelopen jaar enorm toe (2021: €438.928). Als gevolg van de schommelingen sloot Marres het

jaar af met een exploitatietekort van -€109.312. Om een goed beeld van het jaaroverzicht te krijgen, dienen de vrijgevallen reserves à €125.000 hierbij opgeteld worden. Dit resulteert in een algemene reserve in 2022 van €15.888 die wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van Marres (€135.337).

Nb. De getallen die ter vergelijking in bovenstaande tekst en in de jaarrekening onder de kop OCW-begroting gebruikt worden, komen uit het Corona addendum van Marres voor 2024.

BELEID BIJ TEGENVALLENDE INKOMSTEN

Marres' praktijk kent een aantal financiële risico's. Tentoonstellingen kunnen minder inkomsten genereren dan begroot, omdat bijvoorbeeld bezoekersaantallen tegenvallen of fondsen minder bijdragen. Ook zijn er soms schadeposten door zieke medewerkers, gebreken aan het huis of andere onverwachte kosten, waarvoor Marres weinig reserves heeft kunnen opbouwen. Marres gaat hier op twee manieren mee om. De meest kostbare tentoonstellingen worden aan het begin van het jaar gepland om zo eventuele tegenvallers later in het jaar te kunnen opvangen. Voorts bevat elke tentoonstellingsbegroting posten die geschrapt of toegevoegd kunnen worden, mocht de jaarbegroting dat verlangen dan wel mogelijk maken.

10. Raad van Toezicht, directie en medewerkers

RAAD VAN TOEZICHT EN BESTUUR

Marres gebruikt de Governance Code Cultuur als leidraad bij zijn bestuurlijke organisatie. Het huis heeft een Raad van Toezicht (RvT) en een met dagelijks bestuur belaste directeur-bestuurder. De laatste is in 2013 benoemd en heeft een contract voor onbepaalde tijd. Hij legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht over de artistieke, organisatorische en financiële stand van zaken. De leden van de Raad worden benoemd voor een termijn van maximaal vier jaar, die eenmaal kan worden verlengd met nog eens vier jaar. Ze worden benoemd op grond van specifieke profielen, waardoor zij een algemene kennis van zaken verbinden met individuele expertise en netwerk op het gebied van de hedendaagse beeldende kunst, fondsenwerving, financiën, communicatie, regelgeving en human resources. Een van de leden fungeert als vertrouwenspersoon voor de medewerkers van Marres. De Raad vergadert in de regel minimaal elk kwartaal en overlegt voorafgaand aan de vergadering samen zonder de directeur-bestuurder. Daarnaast vindt ook tussendoor overleg plaats over specifieke onderwerpen tussen de directeur en een of meer leden van de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bestond dit jaar uit vier vrouwen, waaronder de voorzitter, en twee mannen. Eén van de leden van de Raad heeft een bi-culturele achtergrond.

De Raad vergaderde in 2022 vier keer, waarvan één keer online. Daarnaast vond een aantal gesprekken plaats

tussen de directeur en individuele leden over onder meer de voorbereiding van de volgende cultuurperiode, het opstellen van een risico-inventarisatie en de invulling van de codes. Net als in de voorgaande jaren organiseerde de Raad een zelfevaluatie alsook een evaluerend gesprek met de directeur. Vanaf september 2022 woonde Guido Montulet, in het dagelijks leven werkzaam als Formeel Senior Strategisch Adviseur bij Waterschap Limburg, de Raad van Toezicht vergaderingen bij als stagiair. In de laatste vergadering van het jaar is tot een wisseling besloten tussen de voorzitter en de vicevoorzitter naar aanleiding van de verhuizing naar het buitenland van de eerstgenoemde. De wisseling zal op 1 januari 2023 ingaan.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2022 uit:

Nelleke Barning, voorzitter	Datum van aantreden: 01-10-2020
Roberto Lanckohr, vicevoorzitter	Datum van aantreden: 01-06-2016
Noor van Putte	Datum van aantreden: 01-06-2015
Laurie Cluitmans	Datum van aantreden: 01-01-2017
Hans Bongartz	Datum van aantreden: 01-10-2017
Arsine Nazarian	Datum van aantreden: 13-03-2019

Hoofd- en nevenfuncties leden van de Raad van Toezicht van Marres in 2022 waren:

Nelleke Barning (voorzitter):

- DSM, Vice President Sustainability & Communications Health, Nutrition & Care

Geen nevenfuncties.

Roberto Lanckohr (vicevoorzitter):

- ING Adviseur Zakelijk Maastricht – Sittard

Nevenfuncties

- Voorzitter RVT Stichting Derma Zuid BV
- Voorzitter Stichting Golf & Humor Foundation
- Bestuurder Stichting Administratiekantoor Nicole Nulens
- Lid bestuur Chasse Patate

Noor van Putte:

- Eigenaar 100% Noor

Geen nevenfuncties.

Laurie Cluitmans:

- Conservator Hedendaagse Kunst bij het Centraal Museum Utrecht
- Freelance criticus

Nevenfuncties

- Adviseur Reflectiegroep van Middelheimmuseum in Antwerpen
- Lid Adviescommissie Beeldende Kunst in de Openbare Ruimte Gemeente Utrecht
- Lid invitatiecommissie Amsterdam Art Weekend

Hans Bongartz:

- Managing Director bij LichtBlick SE
- Per 01/12: Partner Boer&Croon

Nevenfuncties

- Per 01/07: Lid Raad van Commissarissen Greenchoice

Arsine Nazarian:

- Teamleider Betrokken Samenleving, Oranje Fonds

Nevenfuncties

- Lid Raad van Advies Art Utrecht

Rooster van aan- en aftreden:

Naam	M/V	Geboorte-jaar	Functie	Datum van aantreden	Einde 1e termijn	Einde 2e termijn
Nelleke Barning	V	1969	Voorzitter	01-10-2020	01-04-2024	01-04-2028
Noor van Putte	V	1965	Lid	01-06-2015	01-06-2019	01-06-2023
Roberto Lanckohr	M	1969	Vice-voorzitter	01-06-2016	01-06-2020	01-06-2024
Laurie Cluitmans	V	1984	Lid	01-01-2017	01-01-2021	01-01-2025
Hans Bongartz	M	1968	Lid	01-10-2017	01-10-2021	01-10-2025
Arsine Nazarian	V	1979	Lid	13-03-2019	13-03-2023	13-03-2027

TEAM MARRES

Er deden zich dit jaar een aantal veranderingen in het team van Marres voor. In het voorjaar gingen Chandra Merx (organisatie en bedrijfsvoering), Renee Schmeetz (communicatiemanager) en Gladys Zeevaarders (floormanager) op zoek naar nieuwe uitdagingen. Er werden drie nieuwe medewerkers aangetrokken: Oonah Duchateau (officemanager), Sonja Nechar (communicatie) en Alejandra Murillo (floormanager). Een medewerker is volledig gere-integreerd dit jaar, een ander is ziek uitgevallen. Het team werd verder aangevuld met externe medewerkers en freelancers. Zo werkten Julie Cordewener (communicatie), Torsten Uerlings (opbouwteam), Jessica Capra (Training the Senses), Merlijn Groenen (communicatie en educatie), Alejandra Murillo Sosa (productie), Linda Köke (communicatie en educatie) en een aantal medewerkers educatie op projectbasis voor Marres.

Net als in voorgaande jaren organiseerde het team van Marres regelmatig sessies waarin het functioneren van het team, de filosofie van Marres en nieuwe tentoonstellingen werden besproken. Marres ondertekende in 2019 het Charter Diversiteit, waarmee het aangeeft zich bewust en actief in te zetten om diversiteit en inclusie op de werkvloer te bevorderen. Marres werkte bovendien nauw samen met SER Diversiteit Platform Limburg waar alle charterondertekenaars vacatures kunnen delen en werkzoekenden

direct kunnen solliciteren. Ook van de diversiteitskennisbank van SER is gebruik gemaakt.

Medewerkers en vrijwilligers werken aan de hand van contracten waarin hun rechten en taken staan opgesomd. Voor stagiair(e)s ondertekent Marres de contracten opgesteld door hun opleidingen. Marres betaalt in de regel een vaste vergoeding voor stagiaires en verplicht zich ook tot een coachingstraject.

Marres werkt veel met zzp'ers, bijvoorbeeld voor de assistentie bij educatie, communicatie, tentoonstellingsbouw- en registratie. Zij verdienen tussen de 25 euro en 30 euro bruto per uur en worden daarmee boven de richtlijn honorarium zzp-'ers betaald. Kunstenaars die werk tonen in Marres worden volgens de richtlijn van het Mondriaan Fonds betaald en tekenen een contract. Afspraken over gelijke behandeling, transparantie en het voorkomen van ongewenst gedrag vormen onderdeel van dit contract. Gewoonlijk krijgen curatoren bij Marres een vast bedrag betaald dat in overeenstemming is met of hoger is dan de richtlijnen.

Het team Marres bestond in 2022 uit:

Valentijn Byvanck - Directeur	0.8 fte	
Rosa van der Flier - Productie	1 fte	
Renée Schmeetz - Communicatie manager	0.6 fte	tot 31/03

Sonja Nechar - Communicatie manager	0.6 fte	vanaf 01/05
Tineke Kambier - Floormanager	0.6 fte	
Ilse van Lieshout - Hoofd Educatie	0.6 fte	
Chandra Merx - Organisatie & Bedrijfsvoering	0.6 fte	tot 30/04
Oonah Duchateau - Officemanager	0.6 fte	vanaf 01/08
Gladys Zeevaarders - Floormanager	0.6 fte	tot 30/05
Lisa Alzer - Baliemedewerker	0.3 fte	

VRIJWILLIGERS/HOSTS

Marres werkte in 2022 in het totaal met 41 vrijwilligers die vooral werkzaam waren als hosts. De hosts zijn het eerste aanspreekpunt voor publiek en onmisbaar voor Marres. Naast het ontvangen van bezoekers, zijn ze ook actief bij openingen en evenementen, educatieve activiteiten en de verzorging van de tuin. Vrijwilligers brengen een verscheidenheid aan perspectieven en ervaring mee: de vrijwilligerspool omvat zeer diverse nationaliteiten, achtergronden en leeftijden. Marres biedt hen een ervaringsplek, een manier om te integreren in de samenleving of een weg om de eenzaamheid te verdrijven. Marres werkte voor het werven van vrijwilligers ook in 2022 samen met Sociale Zaken Maastricht Heuvelland voor het creëren van werkplekken/werkervaring. Daarnaast werkte Marres dit jaar samen met Centraal Orgaan Opvang asielzoekers. De vrijwilligerspool telt zowel

studenten (van Maastricht University, Toneelacademie en Kunstacademie) als ouderen. Vrijwilligers krijgen een vergoeding volgens de richtlijnen van de belastingdienst en nemen deel aan trainingen, borrels en teamuitjes. Er werden dit jaar met alle vrijwilligers functioneringsgesprekken gevoerd, die als basis dienen voor een gezamenlijke training van vrijwilligers en officemanagers in het begin van 2023.

FREELANCERS EN STAGIAIRES

Communicatiemedewerkers op projectbasis:

Merlijn Groenen, Chloé Pronovost-Morgan, Linda Köke, Julie Cordewener

Productiemedewerker op projectbasis:

Alejandra Murillo Sosa

Stagiaires:

Sophia Zwaveling, Laurent Janssen, Romy Jongen

Training the Senses:

Jessica Capra, Elene Kadagidze

Educatie team 2022:

Extended begeleider:

Anneke Haane

Professionals:

Dagmar van Wersch, Germijne Sijsterman, Jop Delheij, Isabel Numan, Natascha Nijhuis, Lonneke Kruisbergen, Caspar Stalenhoef

Opbouwteam:

Torsten Uerlings, Ralf Nevels, Marc Bastings, Jeroen Evertz, Bas de Wit

NEVENACTIVITEITEN MEDEWERKERS

Valentijn Byvanck was dit jaar voorzitter van de commissie productie van het Fonds Podiumkunsten in Den Haag. Ook was hij voorzitter van de selectiecommissie voor experts voor het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie. Als gastdocent gaf hij in het vak 'artistieke identiteit' aan de Toneelacademie Maastricht. Hij was curator voor het joint fund program van de Nederlandse ambassade in Seoul, cultuurnetwerkorganisatie Dutch Culture en het Koreaanse kunstenfonds ARKO. Byvanck was dit jaar lid van het bestuur van Nederlands-Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond in Amsterdam, het cultuuroverleg Cultuur in Maastricht (CiM) en Museumnacht Maastricht (tot de zomer) en voorzitter van het bestuur van de belangenvereniging voor presentatie-instellingen De Zaak Nu (tot december). Voor Stichting Cultuur en Ondernemen trad hij op als coach in het mentoring programma.

Rosa van der Flier is in 2022 toegetreden tot het bestuur van Museumnacht Maastricht. In 2022 heeft ze de cursus *Financiën voor niet-financiële managers in Non-Profit organisaties* en de training *Fair Care*, georganiseerd door De Zaak Nu, succesvol afgerond. Verder volgt Rosa sinds 2021 een intern opleidingstraject om zakelijk leider te worden.

Tineke Kambier is zelfstandig fotograaf en werkt regelmatig mee aan fotowerk voor publicaties en websites. Daarnaast heeft zij tentoonstellingen met eigen

werk. Tineke is medeoprichter van projectbureau Artware.pbk. In het afgelopen jaar is Artware actief geweest in HX Hoogcruts, het klooster van de 21e eeuw. Ondanks Corona is het Artware gelukt om 15 kunstevents te realiseren in HX Hoogcruts. In september heeft Artware.pbk een publicatie uitgegeven *Hetzelfde Anders Zien*, een boek over kunst en leren.

Ilse van Lieshout werkt mee aan de onderzoeken *Senses-Based learning* en *SenseSquared*. Afgelopen jaar heeft zij haar pre-master Educational Science aan de Open Universiteit behaald. Ilse is per september 2022 tevens werkzaam voor 8 uur in de week aan de Nieuwste Pabo Fontys opleiding te Sittard.

Chandra Merx (werkzaam tot en met april) leidt de lokale werkgroep van Partij voor de Dieren Maastricht, is campagnecoördinator Maastricht – Heuvelland (gemeente, provinciaal en tweede kamer verkiezingen). Voor alle organen organiseert ze vergaderingen, evenementen, workshops, lezingen en filmvertoningen. Chandra doet verder vrijwilligerswerk bij een aantal initiatieven zoals Stichting Met je hart (tegen de vereenzaming van ouderen). Verder is ze nauw betrokken bij de naast Marres gelegen basisschool Montessori Binnenstad.

Oonah Duchateau werkte dit jaar ook als freelance grafisch ontwerper met als specialisatie typografie, printmaking en boekontwerp. Ze werkt bijvoorbeeld voor opdrachtgevers zoals Uitgeverij Oogachtend, waar ze zich bezig houdt met het ontwerpen van hun graphic novels.

Renée Schmeetz (werkzaam tot en met 31 maart) werkte in 2022 naast haar werk bij Marres vanuit haar eigen bedrijf Department of Doing als zzp'er op het vlak van copywriting, content strategie en communicatieadvies. Vanuit die functie werkte ze voor het Van Abbemuseum.

Gladys Zeevaarders (werkzaam tot en met 30 mei) is naast de werkzaamheden als floormanager bij Marres Huis voor Hedendaagse Cultuur actief als beeldend kunstenaar en als freelance coördinator. Ze werkt onder andere voor het Maastricht Institute of Arts als projectleider, de Nederlandse Dansdagen als vrijwilliger coördinator en voor het Bonnefantenmuseum als freelance projectmanager. Daarnaast heeft ze deelgenomen als resident aan de Jan van Eyck Academie en op verschillende plaatsen haar werk mogen tentoonstellen. Ook mocht ze met ondersteuning van het herstelfonds een nieuw project uitzetten genaamd 'Post op de Mat' dat wordt gelanceerd aan het einde van het jaar.

Lisa Alzer volgt de voltijdse master Art and Heritage aan de Universiteit van Maastricht met een focus op curatorschap en publieksrecht. Daarnaast werkte ze tot begin 2022 als productieassistente voor *The Artist and The Others*.

11. Bijlage publieksuitingen

CODEX SUBPARTUM,
18/12/2021 - 06/02/2022

NRC, 17/01/2022

C4 cultuur & media

MAANDAG 17 JANUARI 2022 nrc

REPORTAGE

LIMBURGSE MUSEA

Musea, theaters en horeca in Zuid-Limburg mochten zaterdag open. „Ik heb dit gemist. Een mens wil ook cultureel verwend worden.“

Door onze correspondent
Paul van der Steen

MAASTRICHT. Rijen staan er zaterdag voor Maastrichtse terrassen en kroegen, niet voor de kunstinstellingen. In de Karkol, een kroegje in de Stokstraat, zit het barstensvol. Buiten wachten drie vrouwen op het moment dat een plek vrijkomt en zij naar binnen mogen voor hun wijntje.

De Zuid-Limburgse burgemeesters hebben vrijdag begrip getoond voor „de onvrede“ over de coronamaatregelen. Volgens de bestuurders maakt „de grensligging de situatie in Zuid-Limburg extra schrijnend.“ Omdat versoepelingen uitblijven mogen cultuurinstellingen en horeca van hen zaterdag van 10.00 uur tot 20.00 uur open „om een signaal af te geven“.

In de culturele hoek is het echter bijna zoeken naar instellingen die van de geboden mogelijkheid gebruikmaken. Elders in de regio kan een bezoek worden gebracht aan Kasteel Hoensbroek, winnaar van de landelijke Museumprijs 2021, en aan het met Romeinse artefacten gevulde Thermenmuseum in Heerlen.

In Maastricht is kunstcentrum Marres één van de weinige te bezoeken gelegenheden. „Ik heb het erg gemist“, zegt Ingrid Alberti, die met haar partner door het bijna lege gebouw loopt. „We zijn hier om eindelijk weer iets te kunnen zien en ook om onze steun te betuigen. Een mens wil ook cultureel verwend worden. Hopelijk wordt alles snel weer als vanouds, ook voor onze dochter en zoon, die allebei in de kunsten werken.“

Geluidskunstenaars

In Marres is de tentoonstelling Codex

Bezoekers in Marres, huis voor hedendaagse cultuur te Maastricht, Netherlands. Als protest tegen de lockdown mochten horeca en kunstinstellingen zaterdag open.

In Maastricht is open museum leeg

Subpartum te zien en te horen. Die komt van het Museum Sztuki in het Poolse Lodz dat in 2019 acht geluidskunstenaars opdracht gaf om werk te maken bij bestaande kunstwerken. Productieleider Rosa van der Flier: „De werken wisselen elke week. Nu staat een portret van Joseph Beuys door Andy Warhol centraal, waarbij in alle ruimtes microtonale tuba en hoom klinken. De opening was op 17 december. Een dag later ging de lockdown in. Nu hebben we deze zaterdag. De expositie loopt tot 6 februari, misschien dat we daarvoor nog even open kunnen.“

Marres is deze zaterdag pas opengegaan na overleg met de kunstenaars en de medewerkers. „Iedereen moet zich er goed bij voelen“, zegt Van der Flier. „Wij zijn hier geen virologen of wetenschappers, maar ik heb goede hoop dat het kabinet snel zal inzien dat de cultuurel wereld veilig open kan.“

Het Natuurhistorisch Museum trof afgelopen week al voorbereidingen om weer publiek te verwelkomen, vertelt woordvoerder Frédérique Stille. „Maar donderdag werd al duidelijk dat dat waarschijnlijk niet door kon gaan. Toen vrijdag het nieuws kwam, dat we van de burgemeester toch een dagje open mochten, besloten we daar gebruik van te maken.“

Daphne Kanzi vindt het fijn dat het weer kan. „De stad in, een winkel in kunnen, ergens even wat drinken en hier naartoe kunnen, als de jongens

„We besloten onze popzaal toch dicht te houden. Een goede band tover je niet in één dag tevoorschijn.“

zegen dat ze graag naar dino's willen gaan kijken.“

Kanzi heeft als grensbewoner de afgelopen tijd bewust geen gebruik gemaakt van de soepelere regimes in het aanpalende België en Duitsland, „omdat ik begrip kon opbrengen voor bepaalde maatregelen. Nu vind ik het wel erg scheef. Waarom winkels wel

open en restaurants en musea niet?“

Wim Smeets, artistiek directeur van de Muziektheater, het Maastrichtse poppodium, vond het niet zinnig om heel even open te gaan. „Het zou voor acht uur 's avonds moeten. Normaal begint het dan pas bij ons. En je tovert niet zomaar binnen een dag een band van naam te voorschijn. Dan zou je al iets bedenken je normale niveau moeten gaan programmeren.“

Livemuziek

Waarom cultuur steeds achteraan moet sluiten en livemuziek „helemaal als allerlaatste weer aan de beurt komt“ kan Smeets moeilijk begrijpen. „Hugo de Jonge [voormalig minister van Volksgezondheid] zei dat je ook een dvd'tje kunt opzetten. Dan begrijp je echt niet wat onze sector met mensen kan doen. In september hebben we met een aangepast aantal toeschouwers het jaarlijkse Bruis Festival kunnen houden. Daar zag ik bezoekers bij binnenkomst in tranen uitbarsten, omdat ze eindelijk weer live een bandje hoorden.“

Het Bonnefantenmuseum bleef zaterdag eveneens dicht. „Even een dagje open gaat het verschil niet maken“, legt artistiek directeur Stijn Huijts uit. Hij wordt langzamerhand „moedeloos“ van de situatie. „Om gezondheidsredenen tijdelijk alleen de essentiële winkels open, begrijp ik. Zoals Bertolt Brecht schreef: 'Erst kommt das Fressen, dann kommt die Moral.' Maar nu blijkt dat daarna das Einkaufen komt en pas een hele tijd daarna die Moral. Dat leidt tot een situatie waarbij je wel naar een Ikea, maar niet naar een museum kunt. Vanuit beschavingsoogpunt, maar ook met de veiligheid die ondernemingen aantoonbaar kunnen bieden, is dat niet uit te leggen.“

Huijts breekt zich ondertussen het hoofd over mogelijkheden om toch al is het maar deels - open te kunnen. „We hebben natuurlijk een museumshop. Dat is ook een winkel. Als we daarbuiten kaartjes naast werken hangen met informatie hoe bezoekers de kunst kunnen kopen, kunnen we misschien spreken van een uitgebreide versie van de museumshop.“

IMAGES FROM THE UNCONSCIOUS,
22/03/2022 - 06-06-2022

De Limburger, 17/03/2022

> delimburger.nl donderdag 17 maart 2022

Kijkje in hoofd schizofrenie- patiënt

Images from the Unconscious heet de tentoonstelling die vanaf komend weekend te zien is bij Marres, Huis van Hedendaagse Cultuur in Maastricht. De geëxposeerde kunstwerken behoren tot een zeldzame Braziliaanse collectie, voor het eerst in Nederland te zien. Ze zijn tussen 1946 en 1988 gemaakt door schizofreniepatiënten tijdens creatieve therapie van psychiater Nise da Silveira.

Marres toont schilderijen en sculpturen van drie kunstenaars: Carlos Pertuis, Adelina Gomes en Fernando Diniz. Uit ongenoegen over de destijds conventionele psychiatrische behandelmethoden richtte Nise da Silveira in 1946 de afdeling activiteitentherapie op in het Centro Psiquiátrico Nacional in Rio de Janeiro. Haar creatieve therapie bleek een krachtig middel om schizo-

freniepatiënten te kalmeren en verschaftte toegang tot hun innerlijke belevingswereld. Met de werken opende ze in 1952 een kunstzaal: het Museum van Beelden uit het Onbewuste. Dit museum is nu nog steeds onderdeel van het ziekenhuis en de therapeuten volgen nog altijd de methode van Da Silveira. De collectie telt 400.000 werken.

FOTO HARRY HEUTS

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

MISTER MOTLEY

Ayrton van Noort

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste – Images from the Unconscious in Marres

Tentoonstellingsbespreking
7 april 2022

Ayrton van Noort bezocht Images from the Unconscious in Marres. Een tentoonstelling van werk gemaakt door psychiatrische patiënten in een Braziliaanse kliniek. Het project dat startte in 1946 heeft geleid tot zeer aandoenlijke, menselijke werken.

Facebook

Twitter

LinkedIn

Link kopiëren

https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/

1/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

MISTER MOTLEY

Onderweg naar Marres, voor de tentoonstelling Images from the Unconscious, word ik snel afgeleid. Het is namelijk een prachtige lentedag in Maastricht. De zon schijnt fel, de mensen lachen en de bloeiende bomen geven de stad een kleur die niet zou misstaan op het palet van de impressionisten. Ik voel me bijna schuldig dat ik zo schaamteloos geniet van de warmte, wetende dat ik onderweg ben naar een tentoonstelling van werk gemaakt door patiënten uit een psychiatrische kliniek. Een experiment dat in 1946 werd opgezet door Nise da Silveira.

Deze Braziliaanse psychiater gaf in het Centro Psiquiátrico Nacional in Rio de Janeiro een groep mensen die de maatschappij had weggelaten in een afgesloten ziekenhuisvleugel een manier om zich te uiten. Maar wie deze werken komt zien in dit charmante tentoonstellingshuis ziet al snel dat het hier niet gaat om trieste kunst van mensen die de grip op de realiteit hebben verloren. Nee, de toeschouwer wordt juist getraakteerd op een rijke samenkomst van pure, menselijke expressie.

Facebook

Twitter

LinkedIn

Link kopiëren

https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/

2/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

MISTER MOTLEY

Fantastic Beings serie - Carlos Pertuis, geen datum, olieverf en gouache op papier. Foto G.J. van Rooij

Ik ben vroeg en dus vrijwel alleen. Mijn schoenen klikken op het visgraat parket terwijl ik in de eerste zaal langs de schilderijen en tekeningen loop. Een selectie van werken van Carlos Pertuis. Na zijn opname op 29-jarige leeftijd, werd hij een compulsieve tekenaar en schilder. Zijn productiviteit was hoog genoeg om de eerste drie zalen van de tentoonstelling te vullen. Toch tonen deze werken zelden ziekte, woede, verdriet of haat. Zijn werk lijkt zoekende naar iets groters, iets dat buiten het bereik van woorden ligt. Zijn oeuvre bestaat uit hardhandige - soms bijna agressieve - composities van lijnen en vormen; prachtig kalmerende, geometrische constructies; en eigenlijk alles daartussen in. De indeling van deze eerste zalen zetten een duidelijke toon voor de rest van de expositie. Niet alleen qua variatie van het werk, maar ook wat betreft de minimale presentatie. Hier wordt geen verhaal verteld over zieke mensen, wier kunst wij moeten bekijken met medelijden. De curatoren hebben ervoor gekozen om het werk voor zich te laten spreken. Dat betekent geen naamkaartjes, en geen dateringen. Informatie kan gevonden worden in de bijgeleverde brochure, maar in de zaal zijn er alleen een toeschouwer, een werk en het klikken van zolen op het visgraat parket.

Facebook

Twitter

LinkedIn

Link kopiëren

https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/

3/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

MISTER MOTLEY

Fantastic Beings serie (selectie) - Carlos Pertuis, geen datum, olieverf en gouache op papier.

Kunst staat nooit écht los van de maatschappij waarin zij wordt gemaakt, maar soms kunnen we een werk pas zien voor wat het is, wanneer we doen alsof dat wel zo is.

Vroeger was dit de enige manier om kunst tentoon te stellen: de zogeheten *white cube*. Maar deze indeling is niet meer zo populair als vijftig jaar geleden. Musea zijn zich bewust geworden dat zij op politiek of cultureel gebied geen neutrale positie

Facebook

Twitter

LinkedIn

Link kopiëren

https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/

4/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

kunnen innemen. Museumcollecties zijn namelijk specifieke selecties, beïnvloed door historische maatschappelijke en historische ontwikkelingen. Tegenwoordig zien we MISTER MOTLEY ervoor kiezen om de *white cube* achterwege te laten en rekenschap te geven van deze erfenis in hun tentoonstellingsontwerp. Maar soms heeft een werk behoefte aan stilte. Soms spreken deze museale ingrepen zo luid dat de kunst wordt overschaduwd. Vanwege stereotypes rond mentale stoornissen lopen de werken die hier worden tentoongesteld dat risico. Marres weet dat het niemand kan stoppen om met vooroordelen het museum binnen te lopen, maar door de werken hier voor zichzelf te laten spreken, maken ze van elke tekening een protagonist en van elk schilderij een eigen ervaring. Kunst staat nooit écht los van de maatschappij waarin zij wordt gemaakt, maar soms kunnen we een werk pas zien voor wat het is, wanneer we doen alsof dat wel zo is.

Geen titel - Carlos Pertusa, geen datum, olieverf op papier. Foto: G.J. van Rooij

Het scheiden van de kunstwereld en onze alledaagse wereld kan soms helpen, maar het is ook belangrijk om te kijken hoe zij zich tot elkaar verhouden. En de kunstwereld komt daar niet altijd goed vanaf. Zo bestaat er geen enkele andere industrie waarin het begrip psychische gezondheid zo vaak wordt verbogen en misvormd. Decennia lang omschreef de kunstgeschiedenis figuren als Vincent van Gogh en Edvard Munch als gekweld genies. Depressie, zo dacht men, was enkel een bijkomstigheid van hun creativiteit. Wie kunst wil maken moet zichzelf kwelen. Toen Adelina Gomes

<https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/>

Facebook
Twitter
LinkedIn
Link kopiëren

5/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

werd opgenomen in het Centro Psiquiátrico Nacional werd zij gezien als een MISTER MOTLEY agressive patiënt en kwam ze terecht op een afgesloten deel van de Da Silveira zag haar echter niet als gevaarlijk, maar als gebroken. Door te schilderen kon Gomes haar denkproces visueel maken. Haar werk is kleurrijk en levendig. Transformatie speelt een grote rol. Het is het verhaal van een vrouw die wordt verteld wie ze moet zijn en daar niet mee kan leven. Een verhaal van liefde, verlies en uitzondering. Het is niet het verhaal van een ernstig zieke, gevaarlijke vrouw die afgezonderd moet worden van deze maatschappij, maar juist een maatschappij die een weerloze vrouw buigt totdat ze breekt. Kunst was geen drijfveer voor Gomes, maar een uitweg.

Naast haar schilderijen toont Marres ook een aantal van haar beelden. Figuren die lijken op eeuwenoude visualisaties van de moedergodinnen. In de brochure leest de toeschouwer dat Da Silveira opmerkte hoe het maken van deze beelden Gomes veel goed deed. Ze werd gemakkelijker in de omgang, zelfverzekerder en extravanter. Dat het maken van kunst een positief effect heeft op iemands gemoedstoestand is sindsdien door meerdere studies aangetoond en dat heeft geleid tot vele vormen van kunsttherapie. Toch is het intrigerend dat we kunst zien als een manier om ons van donkere gedachten af te helpen en tegelijkertijd depressie en mentale stoornissen romantiseren in kunstenaars. We schrijven helende krachten toe aan schilderen of bootseren, maar praten over kunstenaars als Yayoi Kusama als een product van hun geestelijke gezondheid. Gomes en haar twee collega's die de muren vullen in Marres hebben zich om wat voor redenen dan ook niet kunnen gedragen naar de standaarden van de maatschappij waarin zij leefden. Dat is een feit. Hun werk is echter meer dan een verlenging van hun psychen en het zou oneerlijk zijn om het daartoe te reduceren.

<https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/>

Facebook
Twitter
LinkedIn
Link kopiëren

6/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

Geen titel - Adalina Gomez, ca. 1950, modelleer omgezet naar gips. Foto: G.J. van Rooij

**Wanneer we voorbij gaan aan
insider kunst en outsider kunst
is wat er overblijft gewoon
kunst.**

<https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/>

7/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marres - Mister Motley

MISTER
MOTLEY

Los van hun mentale staat is er nog iets dat deze kunstenaars verbindt. Geen van deze makers heeft enige formele training genoten. Sterker nog, zij bevonden zich letterlijk op een afgezonderde plek weg van de maatschappij en weg van de kunstwereld. Zij waren wat kunsthistorici *outsiders* noemen. Deze term wordt echter bevestigd in de brochure van Marres, die scherpzinnig opmerkt hoe problematisch deze benaming is. Door een eclectische verzameling kunstenaars op één hoop te gooien, gaat men voorbij aan wat deze mensen uniek maakt. Het zijn mensen met een eigen verhaal, een eigen stijl en beeldtaal. Maar misschien nog belangrijker dan dat, is de boodschap die verborgen ligt in het hart van deze aangrijpende tentoonstelling. Want al neem je als toeschouwer nog zoveel kennis mee naar binnen, het bereikt je niet voor op de pure, menselijke ervaring van kunst die diep resonanceert. Deze werken zijn als spiegels. Ze bieden momenten van bewustwording. Die bewustwording kan vele vormen aannemen, maar wie openstaat voor contemplatie vindt vroeg of laat herkenning in de composities.

De derde kunstenaar is Fernando Diniz en Marres laat onder ander een collectie van zijn mandala's zien. De werken zijn soms vreemd, wild en chaotisch, soms gebalanceerd en vredig, net zo wisselvallig als de mens kan zijn. Het viel Da Silveira op dat Diniz deze werken maakte uit een verlangen naar ordening. De mandala is een veelvoorkomend symbool en het was een andere beroemde psychiater die haar hielp om deze beeldtaal beter te begrijpen. Carl Jung schreef al eerder over deze universele beelden en koppelde dit alles terug naar een dieper rijk van bewustzijn. Een gedeeld onbewuste dat zich over eeuwen van menselijke evolutie net zo zou hebben ontwikkeld als ons lichaam. Een onbewuste dat wordt gekenmerkt door de puurste, meest essentiële menselijke begrippen en ervaringen. Jung noemde dit het *collectieve onbewuste* en zag het als een verbindende factor voor de gehele mensheid. Wat Marres laat zien aan de hand van dit principe, is dat kunstenaars niet enkel een verzameling academische begrippen zijn die ontleed dienen te worden. Kunst is simpelweg het werk van mensen. Het is makkelijk ons te verstoppen achter verhalen en concepten, technieken en termen, bewegingen en stromingen. We spreken over de toets en de invloeden, en verliezen onszelf in de taal van de connaisseur. Maar in elke hoogopgeleide museumganger en in elke leek die per ongeluk binnenloopt schuilt iemand die verrast en geraakt wil worden door iets echt, iets authentieks. Deze insteek geeft ons de mogelijkheid om voorbij te gaan aan *insider kunst* en *outsider kunst*. Wat overblijft, is gewoon kunst.

<https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-bewustzijn-images-from-the-unconscious-in-marres/>

8/12

19-01-2023 16:25

Op ontdekkingsreis door het collectieve onbewuste - Images from the Unconscious in Marru - Mister Motley

selectie van mandala's - Fernando Diniz, ca. 1957, olieverf op papier. Foto: G.J. van Rooij

Voor mij was het zien van deze werken een louterende ervaring. Naderhand is alles weer wat duidelijker, is alles wat mooier. Ik geniet weer van het klikken van mijn zolen op het visengraatparket, ik geniet van de passie en het verwarmende enthousiasme van de suppoost die ik aanspreek. Als ik eenmaal de deur uit loop geniet ik schaamteloos van de prachtige lentedag in Maastricht, van de warmte, de kleuren, de muziek van de jazzband op straat. Wellicht maken verdriet en depressie ons menselijk, denk ik op de terugweg, maar als er dagen zoals vandaag tegenover staan, is het misschien zo slecht nog niet.

Vond je dit artikel interessant?
Doneer een bedrag naar keuze:

DONEER >

Het beste van Mister Motley in je postvak?
Meld je aan voor onze nieuwsbrief:

AANMELDEN >

Facebook
Twitter
LinkedIn
Link kopiëren

<https://www.mistermotley.nl/op-ontdekkingsreis-door-het-collectieve-onbewuste-images-from-the-unconscious-in-marru/>

9/12

LIMBURG BIËNNALE #2, 28/06/2022 - 14-08-2022

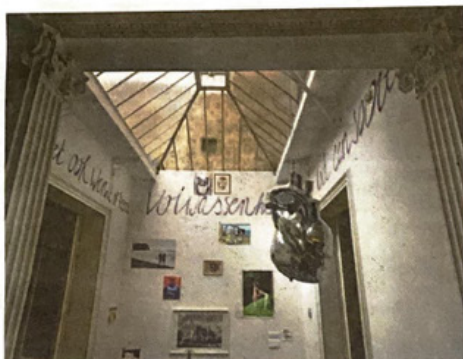
De Limburger, 29/06/2022

Wilde kunstzomer

Marres is niet de enige kunstinstelling die zich laat inspireren door de Summer Exhibition van de Londense Royal Academy, waar professionals en amateurs naast elkaar exposeren. Zo organiseert de jonge

kunstplek Brutus in Rotterdam *Wild Summer of Art*, een expositie met 180 Rotterdamse kunstenaars. De tentoonstelling is in twee etappes verdeeld: deel 1 loopt t/m 31/7, deel 2 van 6/8 t/m 4/9.

De kamer van Niña Weijers op de Limburg Biënnale in Maastricht.

De kamer van Mickey Yang.

De kamer van Susanne Khalil Yusef.

De kamer van Gijs Frieling.

Foto's Gert Jan van Rooij

Het oude herenhuis waarin Marres is gevestigd puilt weer uit van de kunstwerken: groot en klein, abstract en figuratief

zoals bij de Limburg Biënnale, 'hoge' kunst en amateurkunst samen te brengen. 'In de politiek worden die twee vaak tegen elkaar uitgespeeld', zegt Byvanck. 'Populistische politici pleiten voor amateurkunst en noemen de rest elitair, de kunstwereld springt dan juist op de bres om het belang van hogere kunst te verdedigen.' In het beste geval liggen de twee helemaal niet zo ver uiteen. 'Dat laat deze Biënnale zien.'

In plaats van een coherente tentoonstelling is de Limburg Biënnale eerder een sprankelende verzameling groepstentoonstellingen, of een reeks Wunderkammern. De smaak en interesses van de verschillende curator-kunstenaars zie je duidelijk terug. Bij Mickey Yang stap je een scienciefilm binnen. De vloer is blauw, het licht gedimd en de sculpturen zouden niet misstaan op de set van *Alien*. Vervreemdend, net als Yangs eigen installaties vaak zijn. Susanne Khalil Yusef koos een schilderij van een hoofd dat, zonder lichaam, los op de grond ligt. Ervoor plaatste ze een van haar eigen YusefBoys, een bronzen jongenskop die precies zo op één wang ligt.

Anders dan in 2020 komen de curator-kunstenaars niet allemaal uit Limburg. De Limburg Biënnale is dan ook niet uitsluitend bedoeld voor Limburgse kunst, zegt Byvanck. Wel wil de directeur een impuls geven aan kunst uit de regio. 'Maar we sluiten niemand bij voorbaat uit.'

De kunstenaar-curatoren kregen volledige vrijheid, toch hebben ze hun kamers redelijk netjes gehouden. De wilde kamer is die van muralist Gijs Frieling. Hij hing schilderijen in groepjes tegen elkaar aan en schilderde daar zelf uitbundige bloemen en plantenpatronen omheen. Misschien zijn die sierlijken bedoeld om de door hem gekozen schilderijen, waaronder portretten van Amy Winehouse en David Bowie, nog beter tot hun recht te laten komen. Je kunt ook zeggen dat het totaalwerk van Frieling de schilderijen opslokt.

Zoals hij al aankondigde, schilderde Frieling ook een kunstwerk na. Het origineel, een schilderij met silhouetten tegen een onheilspellende paarse lucht, hangt in de kamer van collega Norbert Grunschel. Frieling wilde Italiaanse begrafenis van Ies Schute zo graag hebben dat hij een kopie maakte voor zijn eigen kamer. Brutaal? Zeker. Maar ook een blik van grenzeloze bewondering. Als zo iets ergens mag, dan hier, op de frisse, sepiële Limburg Biënnale.

Sarah van Binsbergen

Limburg Biënnale, Marres, Maastricht, t/m 18/8.

BEELDENDE KUNST Amateurkunst en hogere kunst liggen helemaal niet zo ver uiteen, laat de sprankelende Limburg Biënnale zien

In Marres in Maastricht hebben de twaalf curatoren ieder hun eigen kunstkamer ingericht.

Om dit kunstwerkje heb ik moeten vechten, het was heel gewild', zegt schrijver Niña Weijers. Het werkje in kwestie, een wonderlijke ets van een paard op de rug van een mens, hangt in de kamer die zij mocht inrichten bij cultuurhuis Marres in Maastricht. In het midden een klaterende fontein, aan de muren (naast de ets) ook een foto van twee naakte vrouwen en een video over een computerles voor senioren. De werken lijken weinig gemeente hebben. Toch vertellen ze volgens Weijers samen een verhaal. 'Ze gaan over jeugd en onschuld, of het verlies daarvan.' Niet als de zin, uit haar nieuwste essaybundel, die ze zelf op de muren schreef: 'Hoe je het ook wendt of keert, volwassenheid is toch een soort grap.'

Weijers is een van de twaalf curato-

ren van de Limburg Biënnale, deze zomer voor de tweede keer in cultuurhuis Marres. Na een open oproep stuurden ruim 600 kunstenaars uit Limburg en omgeving werk in. Tijdens een intensief weekend kozen de curatoren - naast Weijers vooral beeldend kunstenaars - uit 1.600 werken hun favorieten en richtten daar ieder een kamer mee in. Dat er om sommige kunstwerken werd gestreden, lees je terug in het tentoonstellingsboekje: Susanne Khalil Yusef schrijft dat ze een felbegeerd schilderij met reuzenschorpioenen met een kop-of-muntspel won. Schilder Gijs Frieling kondigde aan dat hij wellicht een schilderij zou kopiëren, nadat een collega-curator het voor zijn neus had weggekaapt.

'Onvoorstelbaar warm en enthousiast', noemt Marres-directeur Valentijn Byvanck de gretigheid waarmee

de curatoren zich op de ingezonden kunstwerken stortten. 'Ik ben al jaren verliefd op de Summer Exhibition van de Royal Academy in Londen. Daar hangt kunst van professionals en amateurs door elkaar en dat geeft een geweldige energie.' Toen twee jaar geleden door corona een tentoonstel-

De smaak en interesses van de verschillende curator-kunstenaars zie je duidelijk terug

ling met Indiase kunstenaars uitviel, riep hij naar dat Londense voorbeeld de Limburg Biënnale in het leven.

En dus puilt het oude herenhuis waarin Marres is gevestigd weer uit van de kunstwerken: groot en klein, abstract en figuratief, gemaakt door beginners en gevestigde namen. Je komt vooral figuratieve schilderijen tegen. Het geheel oogt anders dan bij veel andere tentoonstellingen van Marres. De experimentele programmering draait meestal om een totaalinstallatie die het hele huis in beslag neemt, vaak met crossovers tussen beeldende kunst en andere disciplines.

Toch past juist deze tentoonstelling volgens directeur Byvanck bij Marres: 'Wij proberen de schotten in de kunstwereld onderuit te halen.' Door grenzen tussen disciplines te laten vervagen, bijvoorbeeld. En door,

KOLKATA: RUN IN THE ALLEY, 11/09/2022 - 13-11-2022

De Volkskrant, 26/08/2022

gaan we en/zien/ noren?

et het cultuurseizoen 2022
end en verzamelt meteen
voor u, van musicals tot
stzinnige insecten.

It Willy Wonka als 'eenzame kunstenaar'

Remko Vrijdag als Willy Wonka.
Foto Deep Thought Productions

'Ik zie Willy Wonka als een eenzame kunstenaar, een wereldvreemde artiest die zich van het alledaagse leven heeft afgezonderd. Zijn chocoladefabriek is voor hem zijn grote kunstwerk. In onze vormgeving zie je nogal wat knipogen naar surrealistische kunstenaars als Salvador Dalí en René Magritte, en de muziek is wat Europeser gearrangeerd, een beetje in de stijl van Kurt Weill.'

Ben je van Willy gaan houden?

'Jazeker, want hij is voor mij de belichaming van de ouder wordende man die voelt dat zijn tijd voorbij is en het stokje moet gaan overdragen. Door die kinderen in zijn fabriek uit te nodigen, toont hij voor het eerst zijn kunstwerk. Dat maakt hem voor mij ook ontroerend.'

zijn twee *Charlie and the chocola-*

te factory-films: een uit 1971 met Gene Wilder en een uit 2005 met Johnny Depp. Hoe vind je die acteurs?

'Ik heb een sterke voorkeur voor Gene Wilder. Een heerlijke acteur, vooral in de films die hij maakte met Mel Brooks. Wilder werkt vooral met zijn ogen, zoals Jack Nicholson altijd met zijn wenkbrauwen acteert. Die kracht van zijn blik probeer ik ook op het toneel te bereiken. Johnny Depp vind ik te glad, en hij verstopt zich zo achter die zonnenbril, het was mij iets te veel een verwijzing naar Michael Jackson.'

Er komt nu ook een film aan waarin Timothée Chalamet Willy Wonka speelt, wat verwacht je daarvan?

'Dat wordt volgens mij een soort prequel waarin Chalamet de jonge Willy speelt. De inhoud van het geheel is mij nog een raadsel, maar ik kan me de keuze voor Chalamet goed voorstellen: enorm charismatisch, niet helemaal van deze wereld soms, aandoenlijk en achter die ogen vermoed je een enorme binnenwereld. *He's got it all*. Qua looks liggen we in elkaars verlengde geloof ik, los van Chalamets bruine kijkers, maar onze haardossen gaan aardig matchen, zo te zien'.

Hein Janssen

Charlie and the Chocolate Factory door de Theateralliantie. DeLaMar Theater, Amsterdam, van 1/9 t/m 2/10. Daarna tournee.

Boven: Paula Sengupta: *The Monkey & the Dog*, 2013. Onder: Srikanta Paul: *Rambha*, 2015.

Tijdens de Britse overheersing was de – deels op een moeras gebouwde – Indiase miljoenenstad Kolkata (voorheen Calcutta genoemd) de belangrijkste van heel Azië. *Das war einmal*. Maar voor velen geldt 'the joyful city' nog steeds als culturele hoofdstad van India. Reden voor het originele kunsthuis Marres in Maastricht om er dit najaar een groepstentoonstelling aan te wijden.

'Het interessante aan Kolkata is dat de stad tussen traditie en moderniteit in hangt', zegt Valentijn Byvanck, directeur van Marres. 'De rijkdom aan traditionele ambachten is enorm, van het maken van bakstenen en brons gieten tot traditionele typografie. Tegelijkertijd stond hier de wieg van het Indiase modernisme. Wanneer je er rondloopt, komen al die lagen op je af.'

In die visuele overdaad worden bezoekers van Marres dit najaar ondergedompeld. De kamers van het herenhuis zijn voor de gelegenheid volledig omgetoverd. Op de begane grond baan je je een weg door een parcours van bamboestellages. In dat parcours staat en hangt kunst uit Nederland en India, zoals pagina's uit een autobiografische graphic novel van Sarbajit Sen en beeldjes van Tim Breukers, die zich voor zijn sculpturen liet inspireren door traditionele bronsgieters.

Kolkata: Run in the Alley is een samenwerking tussen Marres en de Calcutta Art Research Foundation (Carf). Carf biedt een residentieprogramma aan kunstenaars die in Nederland wonen en werken. Byvanck: 'Het is een unieke residentie, dankzij de visuele impact van de stad en de kans om kennis te maken met ambachtelijke technieken die hier al eeuwenlang worden uitgeoefend.' Op naar Maastricht dus. Om te zien wat zo'n werkperiode kunstenaars als Maartje Korstanje en Koen Taselaar heeft opgeleverd, en bovendien: wat een rijkdom aan hedendaagse kunst de metropool zelf te bieden heeft.

Sarah van Blinsbergen

Kolkata: Run in the Alley. Marres, Maastricht, 11/9 t/m 13/11.

museum & meer

76 een dag uit het leven van
78 boeken
81 lezerspagina

het atelier

foto Gert Jan van Rooij

De Japanse **Sachi Miyachi** (1978) kwam naar Amsterdam voor de Gerrit Rietveld Academie en bleef. Ze viel op met bijzondere performances en zelfgebouwde houten constructies, zoals een reusachtige schoonmaakkar, een golfbaan of, op de foto, raamstructuren voor een tijdelijke installatie in Leiden. Voorjaar 2020 was Miyachi vanwege een 'residency' in de Indiase miljoenenstad Calcutta en raakte in de ban van het alom aanwezige handwerk, van de voortdurend veranderende bouwsels voor de straathandel tot traditioneel kanthaborduurwerk. Ze fotografeerde en tekende de jaloersmakend vrije structuren en patronen. De selectie die ze op haar ateliervloer aan het maken is, is te zien bij een groepstentoonstelling in kunstcentrum Marres. Ze is ervan overtuigd dat de getekende patronen in de toekomst zullen resoneren in haar eigen constructies.

'Kolkata: Run in the Alley', tot en met 13 november, Marres, Maastricht, marres.org
Sachi Miyachi, Practising Structures: India, € 38,00, n.k.g. publications, ISBN 978 90 8235 5062

museumtijdschrift

1

Achterafstraatjes waar het knettert

Kunsthuis Marres in Maastricht presenteert een artistieke weergave van de Indiase miljoenenstad Kolkata (voorheen Calcutta). De uitwaaiende tentoonstelling voelt als een bedwelmende tocht door de stedelijke wirwar van India.

Sumantra Mukherjee, wandinstallatie met postercampagne 'Mass Q Line', 2022

Kolkata: Run in the Alley is een productie van de Calcutta Art Research Foundation (CARF), een Indiaas-Nederlands artist-in-residenceprogramma. Hierbij verkennen voornamelijk Nederlandse gastkunstenaars Kolkata met Indiase collega's ter plaatse. In deze overrompelende expositie is nu het resultaat te zien van deze samenwerking. Net binnen in Marres is het meteen raak, wanneer je stuit op een goed-lelijke collagesculptuur in neonkleuren, een stoomketel en reclames voor de Calcutta Talent Search School waar je leert beeldhouwen en je handschrift kunt verbeteren. Massage: ook mogelijk.

3

personages, als de angstaanjagende hindoegodin Kali, vraag je je af hoe hij dit gigaformaat door de drukpers haalde. Sneed hij in een op de vloer gelegde plaat, die hij na het inkten met de roller handmatig op papier afdruckte?

Aan Sumantra Mukherjee valt niet te ontkomen. Hij 'veroverde' de gang en het trappenhuis als een straathoek. Mukherjee geeft de nu bravige Nederlandse streetart het nakijken. Hij plakt protestaffiches naast op karton geschilderde versies van hindoegoden en demonen. Ook speelt hij met culturele betekenissen: hoe een aardgodin uit duisternis en destructie levensenergie schept, zoals Mukherjee als beestachtig expressionistische schilder eigenlijk zelf ook doet.

Zaakoverzicht met installatie van Maartje Korstanje en de graphic novel van Sarbajit Sen

Rustig en ambachtelijk

Bescheiden presenteert medesamensteller en CARF-directeur Praneet Soi zich halverwege de trap met een kleine muurschildering van een vis en een kreeft, gebaseerd op negentiende-eeuwse volksschilderkunst. Soi

2

Bonno van Doorn vatte in dit knetterende bouwsel – met dampobjecten van Ruchama Noorda – zijn vervreemdende straatervaringen samen. Meer ingetogen maakte Tim Breukers met ambachtelijke brongieters wonderlijk geassembleerde sculpturen. Van Maartje Korstanje is er een grillig zitje van versterkt karton en textiel, geïnspireerd door de banyanboom. Op het bankje kun je een Amerikaans aandoende graphic novel van Sarbajit Sen over het straatleven bekijken.

Bronzen kleinsculptuur van Tim Breukers

Beestachtig

In de voorkamer van het voormalige woonhuis hangen nonchalante composities van Arunima Choudhury, waarbij de ambachtelijke maakwijze van bruinige plantenpigmenten op lompenpapier beeldbepalend is. Bij Srikanti Pauls klassiek-moderne houtsnedes van geëxalteerde

4

onderging in 2002 als resident op de Rijksakademie in Amsterdam een cultuurschokje. Om het artistieke concept niet te ondergraven, leerde een kunstenaar toen over persoonlijke invloeden te zwijgen. Nu denkt hij daar anders over: "Vertrouw altijd het eerst op je handen."

Op de bovenetage overheerst rustig ambachtelijk en grafisch werk. Paula Sengupta illustreerde een Tibetaanse vertelling op een tienbladige leporello. De Japans-Nederlandse Sachi Miyachi tekende verkennende kleurpotloodschetsjes van architectuur, mandala's en verpakkingen. Koen Taselaar ontwierp een tentoonstellingsconstructie en een superbe, overdecoratief wandkleed met (westerse) leestekens. Henri Jacobs vertaalde stoeptegels in Kolkata naar keramische ornamenten, die hij – weer een residency later – uitvoerde in Arita, Japan. Tegen de tijdgeest in bewijst deze overrompelende expositie dat speelse 'culturele toe-eigening' tot het werktein van de kunstenaar hoort.

volkskrant.nl

De bezoekers van Marre worden dit jaar ondergedompeld in visuele overdaad

3-4 minuten

Paula Sengupta: *The Monkey & the Dog*, 2013.

Tijdens de Britse overheersing was de – deels op een moeras gebouwde – Indiase miljoenenstad Kolkata (voorheen Calcutta genoemd) de belangrijkste van heel Azië. *Das war einmal*. Maar voor velen geldt 'the joyful city' nog steeds als culturele hoofdstad van India. Reden voor het altijd originele kunsthuis Marres in Maastricht om er dit najaar een groepstentoonstelling aan te wijden.

'Het interessante aan Kolkata is dat de stad ergens tussen traditie en moderniteit in hangt', zegt Valentijn Byvanck,

directeur van Marres. 'De rijkdom aan traditionele ambachten is enorm, van het maken van bakstenen en brons gieten tot traditionele typografie. Tegelijkertijd stond hier de vlieg van het Indiase modernisme. Wanneer je er rondloopt, komen al die lagen op je af in een drukte van beelden en indrukken.'

In die visuele overdaad worden bezoekers van Marres dit najaar ondergedompeld. De kamers van het statige herenhuis zijn voor de gelegenheid volledig omgetoverd. Op de begane grond baan je je een weg door een parcours van bamboestellages en is er een mozaïekvloer geïnspireerd op bestrating uit Kolkata. In dat parcours staat en hangt kunst uit Nederland en India, zoals pagina's uit een autobiografische graphic novel van Sarbajit Sen en beeldjes van Tim Breukers, die zich voor zijn sculpturen liet inspireren door traditionele bronsgieters.

Kolkata: Run in the Alley is een samenwerking tussen Marres en de Calcutta Art Research Foundation (Carf). Carf biedt een residentieprogramma aan kunstenaars die in Nederland wonen en werken. Byvanck: 'Het is een unieke residentie, dankzij de visuele impact van de stad zelf en de kans om kennis te maken met ambachtelijke technieken die hier al eeuwenlang worden uitgeoefend.' Op naar Maastricht dus. Om te zien wat zo'n werkperiode ambachtminnende kunstenaars als [Maartje Korstanje](#) en [Koen Taselaar](#) heeft opgeleverd, en bovendien: wat een rijkdom aan hedendaagse kunst de metropool zelf te bieden heeft.

Kolkata: Run in the Alley. 11/9 t/m 13/11, Marres, Maastricht.

speciaal voor U

Aangeboden door Kiosk.nl

Verkoop van de voorliggende afbeelding is niet toegestaan. Het gebruik van de afbeelding is niet toegestaan.

CURRENTS #10: CHOOSE YOUR OWN STORY, 18/12/2022 - 05-02-2023

De Limburger, 29/12/2022

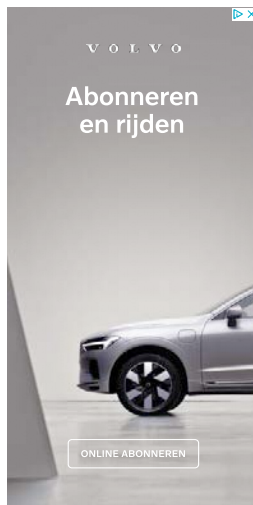
Expositie van jong talent bij kunsthuis Marres: 'Help, mijn schilderij is veel te groot'

Het droomlandschap van Haevan Lee is in werkelijkheid een zone waar je niet mag komen. — © Harry Heuts

Maastricht - Elf kunstenaars die onlangs zijn afgestudeerd in België, Zuid-Nederland en Noordrijn-Westfalen, laten op Currents #10 van de cultuurcentra Marres (Maastricht) en Z33 (Hasselt) zien hoe zij de wereld ervaren. Hun gezichtspunten liggen soms ver uit elkaar, zo blijkt op de tentoonstelling waar het zoeken naar de eigen identiteit telkens terugkomt.

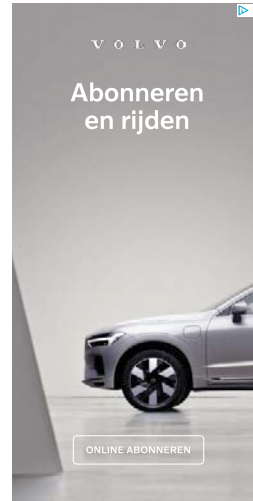
Rob Cobben
Donderdag 29 december 2022 om 11:00

Je zou er zo naartoe willen gaan, het fraaie berggebied dat op zes grote panelen is geschilderd door Haevan Lee. Het kleurenpalet op het panoramische, driedimensionale schilderij is wonderschoon. Maar achter dit droomlandschap gaat een verhaal schuil van dreiging, dood en botsende culturen.

Lee liet zich voor haar creatie, die in de grootste kamer van het monumentale Marrespand in de Maastrichtse binnenstad is opgebouwd, inspireren door de bufferzone tussen de beide Korea's. Zelf groeide ze op aan de Zuid-Koreaanse zijde, vlak bij deze no-gozone. In het grensgebied is het verboden om te fotograferen, dus maakte ze schetsen die in haar atelier als basis dienden voor het grote schilderij.

Op een videoscherm, onder het lieflijke landschap, komen hybride wezens - half mens, half plant - voorbij. Ze proberen de harde realiteit te verzachten en acteren in een dromerige, esthetische omgeving. Geometrische driehoeken en vierkanten, die aan de muren van de zaal hangen, geven een denkbeeldige begrenzing aan. Het zijn de gebieden waar de mensen niet mogen komen. *Welcome to the Buffer Zone*, zoals dit werk van Lee heet, maakt deel uit van een reeks waarin de Koreaanse op verkenningstocht gaat door grensgebieden in Eurazië en contact zoekt met andere culturen.

Lees ook:

MUSEA Strip-tekenaar Gerrit de Jager: 'Mijn vader zat 's morgens altijd drie kwartier op de wc, dat is ook mediteren'

MAASTRICHT Maastricht krijgt nog dit jaar museum over de eigen historie

MUSEA Passen en meten bij expositie in Maastricht van jong talent dat op zoek is naar de eigen identiteit

Meest gelezen

- 'Spectaculaire vondst' in Belgische grensregio: man vindt met metaaldetector stukje van mysterieuze dodecaëder
- Groenteteler uit Weert gewurgd en bedweld met chloroform
- Bewoner Heelderpeel houdt poot stijf en mag blijven wonen op vakantiepark
- Getroffen door de griep? Dit kun je doen om er zo snel mogelijk weer bovenop te komen
- Honderden kilo's heroïne verstopt in tomatenpuree onderschept in Venlo: justitie eist celstraf en miljoenen euro's terug

Video-installatie van Luca Tichelman. — © Harry Heuts

Rapper

Luca Tichelman, die studeerde aan de Toneelacademie Maastricht en vervolgens een mediastudie deed op het Piet Zwart Instituut in Rotterdam, ging dan weer heel gericht op zoek naar haar eigen identiteit. Op het scherm van een oude iPhone zien we de maakster in verschillende gedaantes langskomen.

De combinatie theater en film vormt een essentieel onderdeel van haar werk en dat is te zien op een groot beeldscherm, waarin meerdere personages figureren op een circusachtig podium met rode gordijnen. Haar multimedia-kunstwerk is eigenlijk een zoektocht in beeld en geluid naar de verschillende identiteiten die een mens in zich kan dragen.

Deze expositie geeft de beginnende kunstenaar de mogelijkheid om haar of zijn werk te tonen in een museale opstelling.

Rosa van der Flier

Olympische Spelen

Videokunst is trouwens prominent aanwezig op de tentoonstelling in het Huis voor Hedendaagse Cultuur, zoals Marres zich ook afficheert. Zo laat Luna Mahoux, die onlangs haar master behaalde aan de Brusselse kunstacademie La Cambre en nu aan een tweede master (beeldende kunst) is begonnen in Parijs, op twee grote schermen een constante stroom aan beelden zien met donkere mensen.

Beelden van gelovigen in witte gewaden - al dan niet in trance - dansend voor een tempel en een peperdure limousine van ongekende afmetingen, worden afgewisseld met die van de Olympische Spelen in Tokio van twee jaar geleden, waar Elaine Thompson-Herah op magistrale wijze goud behaalde op de 100 meter. De camera brengt de Jamaicaanse atlete vanuit allerlei perspectieven in beeld. Wat blijft hangen is de verraste en - even later - tevreden blik van de sporticoon.

Centrale vraag van Mahoux: hoe herwin je je eigen identiteit als de witte populaire cultuur zich elementen van de zwarte cultuur toe-eigent. Nou, zo dus: door alle anderen te verslaan. Het is een verhaal van vallen en opstaan, van trots maar ook van lijden. En geweld trouwens, want ze toont ook haar favoriete rapper die nog niet zo heel lang geleden is doodgeschoten.

Rariteiten

Currents, dat nu het tweede lustrum viert, is een rariteitenkabinet, zegt Rosa van der Flier, die zelf studeerde aan de kunstacademie in Maastricht en tegenwoordig projectleider is bij Marres. En dat blijkt ook tijdens een rondgang. Zo maakt Loran van de Wier, afgestudeerd aan St. Joost in Breda, voorstellingen met voedsel en voedselbereiding - de ingrediënten daarvoor kocht hij trouwens bij boeren uit de omgeving van Maastricht - en laat Anna de Sutter van LUCA School of Arts in Brussel, een geautomatiseerde Limbo-machine zien, die een 'hangplek is voor de twijfelaars en besluiteloze mensen'.

„Deze expositie geeft de beginnende kunstenaar de mogelijkheid om haar of zijn werk te tonen in een museale opstelling. En voor ons als cultuurhuis is het een prachtige gelegenheid om nieuwe dingen te ontdekken die we anders misschien zouden missen”, zegt Van der Flier.

Pareltjes

Currents is een initiatief van Marres-directeur Valentijn Byvanck. Hij vroeg zich in 2013, kort na zijn benoeming in Maastricht, af waarom de pareltjes van net afgestuurde kunststudenten uit het zuiden van Nederland alleen te zien zijn op tentoonstellingen in de Randstad. En waarom de overige talenten, die daar net buiten de boot vallen, nergens anders een podium krijgen.

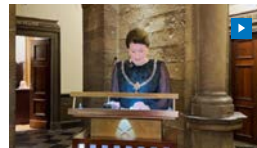
Inmiddels richt het project zich niet alleen meer op net afgestudeerde kunstenaars uit Limburg, Brabant, Gelderland en Zeeland, maar ook op die uit België en Noordrijn-Westfalen. Sinds een paar jaar werkt Marres daarvoor samen met kunstcentrum Z33 in Hasselt. Het ene jaar is *Currents* daar te zien, het andere jaar bij Marres. „En we zoeken nog een partner in Noordrijn-Westfalen om te participeren”, zegt Rosa van der Flier.

BUITENLAND

‘Spectaculaire vondst’ in Belgische grensregio: man vindt met metaaldetector stukje van mysterieuze dodecaëder

Meest bekeken video

MAASTRICHT

Video: Nieuwjaarstoespraak burgemeester Maastricht verstoord door actievoerder

SCHINNEN (6365)

Spookrijdster die ernstig ongeval veroorzaakte op A76 bij Schinnen had twee flessen Martini op en wiet gerookt

EUREGIO

Bezitters van 'bruinkooldorp' vlak over de grens bij Roermond trekken aan kortste eind: Lützerath binnenkort ontruimd

Maak 2023 onvergetelijk

Ontdek paradijselijke stranden en adembenemende onderwereld met Emirates deze winter

Ontdek nu

Te groot

Marres en Z33 zoeken ieder jaar ook nieuwe, jonge curatoren voor *Currents*. Die kunnen - meestal voor het eerst - ervaren hoe het is om een tentoonstelling samen te stellen en wat daar allemaal bij komt kijken. Voor de jubileumeditie waren Déborah Claire, Erell Hemmer en Zeynep Kubat verantwoordelijk. Zij maakten een roadtrip langs kunstopleidingen in de Euregio en selecteerden vervolgens elf kunstenaars. Ook voor hen is dit een leerschool, waar ze later profijt van hebben, zegt Rosa van Flier.

Dat een expositie op poten zetten niet altijd even gemakkelijk is, bleek wel bij de installatie van de Koreaanse Haevan Lee. Die was te groot voor het monumentale pand aan de Capucijnenstraat in Maastricht. „Dat was wel effe stressen, want er was geen rekening gehouden met de balken in het plafond”, zegt Van der Flier. „Uiteindelijk hebben kunstenaar en curatoren een oplossing gevonden. Welke? Kom maar kijken.”

Currents#10: Choose Your Own Story. Marres, Huis voor Hedendaagse Cultuur, in Maastricht. Te bezoeken tot en met 5 februari 2023. Voor meer informatie, zie www.marres.org

'How low can you go' van Anna De Sutter. — © Harry Heuts

'Organic Materials' van Loran van de Wier. — © Harry Heuts

19-01-2023 16:22

'Het gaat om nuance en subtiliteit' - in gesprek met Zeynep Kubat, onafhankelijk curator en schrijver - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

METROPOLIS M

TUUSCHRIJFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

NR 6 - 2022

Metropolis M

Günbike Erdemir voor Generation Brussels 2021, gecureerd in samenwerking met Dagmar Dirix. Foto door Andrea Adriani Studio

'Het gaat om nuance en subtiliteit' - in gesprek met Zeynep Kubat, onafhankelijk curator en schrijver

18.01.2023 | FEATURE — Ive Stevenheydens

Met nog geen dertig jaar is de Belgische Zeynep Kubat onder andere actief als curator, schrijver en artistiek adviseur. Mede vanwege haar aandeel als co-curator aan *Currents #10 Choose your own story* bij Marres gaat Ive Stevenheydens met haar in gesprek. Hoe vergaat het haar als freelancer? Wat vindt ze belangrijk voor haar praktijk?

Zeynep Kubat (Lier, 1993) behoort tot een jongere, zo niet dé jongste generatie curatoren uit België. Ze is per 1 januari aangesteld als satellietcurator bij de Brakke Grond. Ze schrijft voor verschillende (kunst)bladen, doceert aan Sint-Lucas School of Arts Antwerpen en ze zit in een aantal raden van belangrijke kunstencentra waaronder

https://www.metropolis.com/nl/features/48342_het_gaat_om_nuance_en_subtiliteit_zeynep_kubat_onafhankelijk_curator_en_schrijver

1/28

19-01-2023 16:22

'Het gaat om nuance en subtiliteit' - in gesprek met Zeynep Kubat, onafhankelijk curator en schrijver - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

METROPOLIS M

TUUSCHRIJFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

NR 6 - 2022

Metropolis M

Marres - Huis voor Hedendaagse cultuur, Maastricht.

—Ive Stevenheydens

Je CV en je profiel lezen heel breed en polyvalent. Hoe zou je jezelf professioneel omschrijven?

—Zeynep Kubat

"Daar heb ik de afgelopen jaren heel hard over nagedacht. Tegenwoordig zeg ik dat ik onafhankelijk curator ben en schrijver. Sinds drie jaar ben ik professioneel bezig als curator. Dat is een nieuw avontuur: ervoor assisteerde ik uiteenlopende projecten. Schrijven deed ik al langer. Ik maakte deel uit van de redactie van het cultuurmagazine *re:verso*, en tegenwoordig van de kernredactie van het kunstblad *HART*. Ik blijf hoofdredacteur van *TYPP Journal*, het blad van de Sint Lucas School of Arts in Antwerpen waar ik ook lesgeef. Ik vind het ontzettend interessant om die verschillende posities en perspectieven te combineren. Enerzijds is die polyvalentie gegroeid uit financiële noodzaak. Anderzijds betreft het een persoonlijke keuze om dingen gaande te houden naarmate ik verder groei in mijn carrière."

—Ive Stevenheydens

Hoe rolde je in de rol van curator?

—Zeynep Kubat

"Het begon met stages en baantjes als assistent-curator voor losse tentoonstellingen. Nadien is die wens om van heel dichtbij samen te werken met kunstenaars, een kader te creëren voor hun verhaal, alleen maar gegroeid.

Ik heb geen curatoriale studies gedaan en mijn eindwerk aan de Universiteit van Leuven was heel theoretisch onderbouwd. Ik zocht naar een manier om de iconologie van het lichaam te beschrijven aan de hand van het werk van de Britse kunstenaar Ed Atkins. Zo'n soort theoretische research heb ik losgelaten. Toch blijf ik het belangrijk vinden om te zoeken naar kaders waarbinnen je kan werken. Schrijven voor een breder publiek is bijvoorbeeld heel wat anders dan een eindwerk aan de universiteit maken."

—Ive Stevenheydens

Wat maakt dat je dit soort werk wil doen?

https://www.metropolis.com/nl/features/48342_het_gaat_om_nuance_en_subtiliteit_zeynep_kubat_onafhankelijk_curator_en_schrijver

2/28

19-01-2023 16:22

'Het gaat om nuance en subtiliteit' - in gesprek met Zeynep Kubat, onafhankelijk curator en schrijver - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

METROPOLIS M

TUUSCHRIJFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

NR 6 - 2022

Metropolis M

betekenen voor erg verschillende mensen. Ik geloof ook dat er nog heel wat werk aan de winkel is om dit te verbreden. Zonder echter te vervallen in een populistisch discours. Het gaat om nuance en subtiliteit."

Ik geloof in de kracht van het beeld en van de verbeelding. Van wat kunst zoal kan betekenen voor erg verschillende mensen

Werken van Chantal Van Rijt, Lysandre Begijn, Carole Mousset, Laurie Charles voor "Sugar for the Pill," op Antwerp Art Weekend 2022. Foto door Axelle Degraeve

—Ive Stevenheydens

Wat en hoe waren je vroegste werkervaringen op het terrein?

—Zeynep Kubat

https://www.metropolis.com/nl/features/48342_het_gaat_om_nuance_en_subtiliteit_zeynep_kubat_onafhankelijk_curator_en_schrijver

3/28

19-01-2023 16:22

'Het gaat om nuance en subtiliteit' - in gesprek met Zeynep Kubat, onafhankelijk curator en schrijver - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

METROPOLIS M

TUUSCHRIJFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

NR 6 - 2022

Metropolis M

lockdowns besloot ik om er zelfstandig voor te gaan. Nu laat ik het gebeuren en zie ik wat er op me afkomt."

—Ive Stevenheydens

In je nog korte parcours als curator valt het me op dat je vooral graag met heel jonge kunstenaars samenwerkt.

—Zeynep Kubat

"Dat klopt. En dat lijkt me voorlopig *the way to go*. Ik breng graag de nieuwste manieren samen waarop kunstenaars met beeld en -cultuur omgaan. Het staat ons toe na te denken waar de toekomst ons in de kunsten heen zal brengen. Ik probeer de humor van de kunstwereld vandaag aan te voelen en te kijken wie de belangrijke kunstenaars van morgen kunnen worden. Ik wil graag meegroeien met die kunstenaars en leer supervel bij van de generaties die net uit de scholen komen."

—Ive Stevenheydens

Wat zijn dan zo de tendensen volgens jou?

—Zeynep Kubat

"Kunstenaars gaan steeds opener en gemengder met (artistieke) media om. Ik zie vaak jonge kunstenaars niet meer denken over bijvoorbeeld sculptuur of schilderkunst als dusdanig, dat zijn totale mengvormen geworden. Steeds meer kunstenaars zijn bedreven in nieuwe technologieën en allerlei nieuwe media - soms over zaken waar ik zelf bijna niets over weet. Veel persoonlijke ervaringen komen in nieuwe werken op tafel te liggen, maar de universele zoektocht blijft belangrijk. Veel vragen waar ik en mijn generatie zelf mee zitten worden behandeld: kwesties van identiteit en hoe we ons moeten voortbewegen in een maatschappij waar je constant wordt beoordeeld op wie je bent en wat je doet. Dit klinkt van alle tijden, maar misschien vind ik dat net spannend. Aan de groeiende kiem zitten van iets dat veel groter kan worden."

—Ive Stevenheydens

Heb je ook een inhoudelijke focus?

—Zeynep Kubat

https://www.metropolis.com/nl/features/48342_het_gaat_om_nuance_en_subtiliteit_zeynep_kubat_onafhankelijk_curator_en_schrijver

4/28

Metropolis M

—Zeynep Kubat

"Mijn moedertalen zijn Nederlands en Turks. Mijn moeder behoort tot de eerste generatie immigranten en mijn vader tot de tweede. Tijdens het opgroeien heb ik haast dagelijks verschillende vormen van racisme meegemaakt en diverse uitingen van seksisme gezien. Mijn jeugdijaren hebben mijn feminisme aangewakkerd. Neoliberale standaarden van het genre 'later zal je heel hard moeten werken voor je inkomen', kreeg ik volop mee. Maar over zaken zoals problemen rond klassenverschillen, racisme of seksisme werd in mijn witte Vlaamse omgeving niet gesproken. Maar mijn achtergrond is geen schil van mezelf die ik naast me kan leggen. Het inspireert me in wat ik doe en wie ik ben. Ook in het beleven, organiseren van en nadenken over kunst."

Alle problemen en evoluties van vandaag zijn aan elkaar gelinkt. Kunst heeft enorm veel potentie om daar verder op in te gaan

Metropolis M

Werken van Thiab Diop Egutchi, Estelle Saignes, Éléonore Joulin voor Generation Brussels 2021, gecureerd samen met Dagnar Dirixx. Foto door Andrea Adriani Studio

—Ive Stevenheydens

Kan jouw werk als curator aan die zaken wat veranderen?

—Zeynep Kubat

"Ik denk het niet. Ik probeer daar niet naïef over te zijn. We mogen niet verwachten dat uit de kunstwereld rechtstreekse maatschappelijke veranderingen kunnen voortvloeien. Dan bevind je je als curator overigens in gevaarlijk vaarwater, dan dreig je kunst te willen instrumentaliseren. Wel vind ik dat kunst en cultuur enorm veel invloed op het algemene discours hebben. En dat bewegingen in de onderlagen, vaak meer extreem van aard, weer een invloed hebben op meer populaire culturele bewegingen. *We choose our own battles and this is mine*. Ieder plant zijn eigen zaadje."

—Ive Stevenheydens

Wat moet een goede curator doen?

—Zeynep Kubat

(denkt na) "Trouw blijven aan zichzelf. Een platform bieden voor kunstenaars en hun praktijken. Die zaken op een correcte manier naar een publiek toe representeren. Daarbij vind ik het ook belangrijk dat een goede curator zijn overtuigingen over kunst en de wereld naar een publiek - hoe verschillend ook -

Metropolis M

—Ive Stevenheydens

Wat is het belang van de dingen die je doet?

—Zeynep Kubat

"Ik heb daar eigenlijk nooit echt over nagedacht. Ik lijd soms aan het *imposter syndroom*" (lucht), "het gevoel dat je niet over voldoende talenten beschikt om de dingen goed te doen, de angst om door de mand te vallen. Die onzekerheid is wellicht eigen aan de manier waarop de kunstwereld werkt. De in- en *outcrowds*, uitbuiting, overbevraging, onderbetaling, ontzettend veel verschillende stemmen en veranderende contexten... Sommige mensen vinden je een nobody, anderen vinden je net heel belangrijk. Dat leidt tot een soort van identiteitscrisis. Ik probeer een facilitator te zijn en iemand die verhalen en praktijken verzamelt. Lesgeven vind ik daarom ook heel fijn, je zit in een voortdurende dialoog."

Ik probeer een facilitator te zijn en iemand die verhalen en praktijken verzamelt. Lesgeven vind ik daarom ook heel fijn, je zit in een voortdurende dialoog."

Metropolis M

Margaux Schwarz voor "Sugar for the Piff" bij Antwerp Art Weekend 2022. Foto door Axelle Degreve

—Ive Stevenheydens

Kom jij financieel makkelijk rond?

—Zeynep Kubat

"Op dit moment wel. Ik vind het absurd dat vastbenoemde curatoren het *chill* hebben terwijl je als freelancer dermate veel opdrachten moet accumuleren om de zaak recht te houden. Ik bekleed een geprivilegieerde positie en mag veel zaken tegelijkertijd doen. Ook neem ik vandaag geen onbezoldigde opdrachten meer aan. Ik evalueer voor wie ik wat ga doen. Aan een gesubsidieerd instituut vraag ik niet dezelfde fee als aan een kleine beginnende organisatie. In de toekomst sluit ik trouwens een vaste baan niet uit. Dat zou veel rust kunnen scheppen."

—Ive Stevenheydens

Maar je doet toch wel onbetaalde zaken? Zo zit je in maar liefst in vier raden van beheer. Met name in die van Beursschouwburg (sinds 2021), het kunstenaarscollectief Jubilee vzw (2021), het Kunstenplatform Plan B (2021) en in de raad van Kunsthall Extra City (2019).

—Zeynep Kubat

"Ja, precies. Aan dat soort werk verdien ik inderdaad niets. Maar ik vind het superbelangrijk. Het gaat om instellingen die ik een warm hart toedroeg en die

Metropolis M

SLIDESHOW (KLIK OP PUL) Overzicht 'Currents #10: Choose Your Own Story', 18.12.2022 t/m 5.2.2023, Marn Maastricht. Foto Gert Jan van Rooij.

—Ive Stevenheydens

Samen met Déborah Claire en Erell Hemmer ben je vandaag een van de drie curatoren van *Currents #10* bij Marres - Huis voor Hedendaagse cultuur, Maastricht.

—Zeynep Kubat

"Hun *call*" was een kans die ik niet wilde laten schieten. Claire en Hemmer runnen Dis Mon Nom, een curatorieel platform dat residenties aanbiedt en allerlei evenementen op poten zet. Dis Mon Nom focust op kunstenaars uit ondervertegenwoordigde groepen: kunstenaars van kleur, vrouwelijke kunstenaars en queer artists. Voor *Currents #10* selecteerden we kunstenaars uit tientallen scholen en academies van de Euregio Maas-Rijn, Zuid-Nederland, Vlaanderen en Brussel Zo. Een selectie is weinig inclusief, dus wensten we geen inhoudelijke focus op voorhand te bepalen. Met open vizier vonden we heel veel kunstenaars die vanuit hun identiteit een eigen platform construeren. Ze

OVERIG

Linda Loves, najaar 2022

'ALLE CLICHÉS ZIJN WAAR: LIMBURGERS HOUDEN VAN HET GOEDE LEVEN'

TEKST NICOLE GABRIËLS FOTO EVA SANNE NADINE HES

je een dikke portemonnee hebben."

7 KLEDINGVONDSTEN

"Die haal je bij Muchachas op de Heggenstraat. Ze verkopen er A.P.C., Humanoid, Monique van Heist en Wouters & Hendrix. Daarnaast zit Traders Pop, een leuke conceptstore."

8 KUNST KIJKEN

"Mijn vader is een verwoed kunstverzamelaar en sleurt me overal mee naartoe. Je moet zeker naar het Bonnefantenmuseum. Marres, een galerie voor hedendaagse kunst, is ook een aanrader. In de tuin zit Marres Kitchen."

9 IJS

"Op de hoek van de Stokstraat en Graanmarkt zit Gelateria Luna Rossa. Loop met je ijsje richting de Basiliek van

Onze Lieve Vrouw om een kaarsje aan te steken, een mooi ritueel."

10 STADSPARK

"Aan de Maas. Leuk voor kindjes door de klimboom, geitjes en de vogelkooi. Onder Maas-trichtenaars een begrip."

11 BIOS

"Bij Lumière, in een voormalige elektriciteitscentrale, draaien ze de nieuwste arthousefilms. Er hangt een leuke sfeer en je kunt er ook eten."

12 VRUUTHOF

"Alle clichés zijn waar: Zuid-Limburgers houden van het goede leven en dat voel je hier."

13 DINEREN

"Een fijne bistro met ongedwongen sfeer vind je aan de Cortenstraat: Le Virage."

14 KLASSIEKER

"Staat hoog op mijn lijst want vriendinnen én mijn vader roepen erover: restaurant Le Fernand, waar ze alle klassiekers uit Frankrijk serveren."

15 LAATSTE STOP

"Must-do voordat je vertrekt: suikerkrentenbollen en kersenvlaai halen bij Bakkerij Matthieu Hermans aan de Zakstraat."

REIZEN
141

Metropolis M, 06/02/2022

1

19-01-2023 16:24

Balkon van Europa - Maastricht Weekend # 4 (slot) - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

Lou Cocody-Valentino, Archipel © Selma Gurbuz

NR 6 – 2022

TUUSCHRIFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

Metropolis M

Balkon van Europa - Maastricht Weekend # 4 (slot)

06.02.2022 | FEATURE — Linda Köke

De gunstige geografische ligging ten opzichte van haar buurlanden en -steden, maakt Maastricht tot een aantrekkelijke plek voor internationale samenwerkingen. Linda Köke spreekt met diverse internationaal opererende kunstinstellingen over hun ervaringen aan weerskanten van de grens.

Maastricht ligt midden in de Euregio Maas-Rijn. Met meerdere universiteiten en hogere onderwijsinstellingen, kunstacademies, culturele centra in steden met eigen geschiedenissen en culturen is het een interessante regio, waar naast Maastricht ook Hasselt, Luik, Eupen en Aken toebehoren. Rijd je wat verder door, dan ben je zo in Brussel, Antwerpen, Keulen en Düsseldorf. Allemaal op slechts een uur rijafstand van Maastricht.

https://www.metropolism.com/nl/features/45934_balkon_van_europa_maastricht_weekend

1/26

2

19-01-2023 16:24

Balkon van Europa - Maastricht Weekend # 4 (slot) - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

Edwin Jacobs, sinds 2019 directeur aan de Maastrichtse kunstacademie die sinds 2021 de naam Maastricht Institute of Arts draagt, spreekt positief over de Euregio en hoe deze in Maastricht te voelen is: 'Hier voel je [de aanwezigheid van] Vlaanderen, Wallonië en Duitsland. Aken, Keulen, Brussel en Antwerpen zijn allemaal niet ver. Dat is de dynamiek in Maastricht.'

De Maastrichtse kunstacademie, die in 2023 haar 200-jarig jubileum viert, zit diep geworteld in de internationale geschiedenis. De academie werd in 1823 opgericht naar de Franse school van de Beaux Arts; in 1924 werd architectuur als discipline toegevoegd aan het curriculum van de academie, naar Duits voorbeeld in navolging van Bauhaus. Jacobs vertelt: 'Omdat Maastricht een positie innam tussen Nederland, Frankrijk en Duitsland, dachten [de stichters] al vrij snel na over een eigen positie. Dat geografisch gegeven was van een enorme invloed bij de oprichting in 1823.' De rijke geschiedenis van het kunstonderwijs is nog steeds aanwezig op de huidige academie: naar Frans voorbeeld maakt de grote collectie pleisterafgietsels nog steeds deel uit van de academie. Het is een van de dingen die je als eerste ziet als je er binnenloopt. Architectuur is een immer groeiende discipline binnen de academie, en de masteropleiding trekt bijzonder veel internationale studenten aan, vertelt Jacobs trots.

NR 6 – 2022

TUUSCHRIFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

Metropolis M

Metropolis M

Edwin Jacobs, sinds 2019 directeur aan de Maastrichtse kunstacademie die sinds 2021 de naam Maastricht Institute of Arts draagt, spreekt positief over de Euregio en hoe deze in Maastricht te voelen is: 'Hier voel je [de aanwezigheid van] Vlaanderen, Wallonië en Duitsland. Aken, Keulen, Brussel en Antwerpen zijn allemaal niet ver. Dat is de dynamiek in Maastricht.'

De Maastrichtse kunstacademie, die in 2023 haar 200-jarig jubileum viert, zit diep geworteld in de internationale geschiedenis. De academie werd in 1823 opgericht naar de Franse school van de Beaux Arts; in 1924 werd architectuur als discipline toegevoegd aan het curriculum van de academie, naar Duits voorbeeld in navolging van Bauhaus. Jacobs vertelt: 'Omdat Maastricht een positie innam tussen Nederland, Frankrijk en Duitsland, dachten [de stichters] al vrij snel na over een eigen positie. Dat geografisch gegeven was van een enorme invloed bij de oprichting in 1823.' De rijke geschiedenis van het kunstonderwijs is nog steeds aanwezig op de huidige academie: naar Frans voorbeeld maakt de grote collectie pleisterafgietsels nog steeds deel uit van de academie. Het is een van de dingen die je als eerste ziet als je er binnenloopt. Architectuur is een immer groeiende discipline binnen de academie, en de masteropleiding trekt bijzonder veel internationale studenten aan, vertelt Jacobs trots.

https://www.metropolism.com/nl/features/45934_balkon_van_europa_maastricht_weekend

2/26

3

19-01-2023 16:24

Balkon van Europa - Maastricht Weekend # 4 (slot) - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

Seppe Vancraywinkel, Within The Bubble of Surroundings © Selma Gurbuz

NR 6 – 2022

TUUSCHRIFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

Metropolis M

Seppe Vancraywinkel, Within The Bubble of Surroundings © Selma Gurbuz

Doris Kopla, When the curtain falls © Selma Gurbuz

https://www.metropolism.com/nl/features/45934_balkon_van_europa_maastricht_weekend

3/26

4

19-01-2023 16:24

Balkon van Europa - Maastricht Weekend # 4 (slot) - Features - Metropolis M

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

stad, die zich ook met de Maastrichtse culturele wereld engageren. Ze zijn niet alleen in de academie actief maar duiken ook elders op in tentoonstellingen en andere presentaties. In Maastricht is er goed contact tussen de instellingen. Directeur Khalidi schets een analogie, als ik hem erover spreek: 'Je kunt het zien als bassins van water waartussen je kanalen graaft. Het water kan dan naar verschillende richtingen stromen. Jan van Eyck vraagt onze residenten niet om iets te moeten denken of vinden, maar we creëren wel de plek of gemeenschap zodat kunstenaars zich kunnen ontwikkelen in hun eigen richting. De samenwerkingen nemen daar een belangrijke plek bij in.'

De uitwisseling is geen doel op zich. 'Naast een plek en een platform voor de kunstenaars, bieden wij ook een bepaald soort idee van de wereld,' zegt Khalidi. 'Voor mij is dat gerelateerd aan context: ik geloof dat kunst zich niet in een vacuüm bevindt. Kunst is gerelateerd aan andere dingen en is van zichzelf maatschappelijk. [Kunst staat ons] een andere vorm van kijken naar de wereld [toe].' Residenten van over de hele wereld brengen een veelvoud aan interessante wereldvisies mee en delen deze in gesprekken en in hun artistieke uitingen. Zo wil de Jan van Eyck een aanjager zijn van meerstemmige en actuele narratieven, meningen en inspiratie.

De internationale mogelijkheden die Maastricht biedt, maakt het op papier ook een aangename plek voor nomadische initiatieven, zoals The Artist and the Others. Ik spreek met oprichter Jessica Capra, die als geboren Italiaanse werkt tussen München en Maastricht en bewust koos om met de organisatie te werken vanuit de Limburgse hoofdstad: 'Als stichting die werkt vanuit de behoefte van kunstenaars, was Maastricht een goede voedingsbodem. De mogelijkheden van de stad, en vooral ook de Euregio, kunnen de kunstenaars veel bieden.' Internationaal samenwerken is voor haar een 'huge learning and professional experience'. Alle activiteiten van The Artist and the Others vinden in het Engels plaats; in hun diverse projecten gaan zij structurele internationale samenwerkingen aan met onder andere Duitsland, Italië en Turkije. Internationale samenwerkingen 'staan ons toe om echt [...] te zien hoeveel werk verzet moet worden om de kunstwereld te veranderen', aldus Capra. 'Zijn wij – onze overheid en beleidsmakers – echt in staat om uit te oefenen wat we prediken?'

Er is ook noodzaak meer uit de regio te halen. Khalidi wijst op een omslag die gaande is van internationaliteit naar regionaliteit. 'Regio's krijgen steeds meer een stem, omdat ze zichzelf aan het heruitvinden zijn. Dat heeft te maken met identiteit en het terugvinden van de plek waar je vandaan komt. [...] Dat wordt versterkt doordat we worden aangezet om lokaler te werken en zo min mogelijk te reizen. Er is een verschuiving in hoe je met tijd, plaats en afstand omgaat.'

NR 6 – 2022

TUUSCHRIFT OVER HEDENDAAGSE KUNST

Metropolis M

Metropolis M

stad, die zich ook met de Maastrichtse culturele wereld engageren. Ze zijn niet alleen in de academie actief maar duiken ook elders op in tentoonstellingen en andere presentaties. In Maastricht is er goed contact tussen de instellingen. Directeur Khalidi schets een analogie, als ik hem erover spreek: 'Je kunt het zien als bassins van water waartussen je kanalen graaft. Het water kan dan naar verschillende richtingen stromen. Jan van Eyck vraagt onze residenten niet om iets te moeten denken of vinden, maar we creëren wel de plek of gemeenschap zodat kunstenaars zich kunnen ontwikkelen in hun eigen richting. De samenwerkingen nemen daar een belangrijke plek bij in.'

De uitwisseling is geen doel op zich. 'Naast een plek en een platform voor de kunstenaars, bieden wij ook een bepaald soort idee van de wereld,' zegt Khalidi. 'Voor mij is dat gerelateerd aan context: ik geloof dat kunst zich niet in een vacuüm bevindt. Kunst is gerelateerd aan andere dingen en is van zichzelf maatschappelijk. [Kunst staat ons] een andere vorm van kijken naar de wereld [toe].' Residenten van over de hele wereld brengen een veelvoud aan interessante wereldvisies mee en delen deze in gesprekken en in hun artistieke uitingen. Zo wil de Jan van Eyck een aanjager zijn van meerstemmige en actuele narratieven, meningen en inspiratie.

De internationale mogelijkheden die Maastricht biedt, maakt het op papier ook een aangename plek voor nomadische initiatieven, zoals The Artist and the Others. Ik spreek met oprichter Jessica Capra, die als geboren Italiaanse werkt tussen München en Maastricht en bewust koos om met de organisatie te werken vanuit de Limburgse hoofdstad: 'Als stichting die werkt vanuit de behoefte van kunstenaars, was Maastricht een goede voedingsbodem. De mogelijkheden van de stad, en vooral ook de Euregio, kunnen de kunstenaars veel bieden.' Internationaal samenwerken is voor haar een 'huge learning and professional experience'. Alle activiteiten van The Artist and the Others vinden in het Engels plaats; in hun diverse projecten gaan zij structurele internationale samenwerkingen aan met onder andere Duitsland, Italië en Turkije. Internationale samenwerkingen 'staan ons toe om echt [...] te zien hoeveel werk verzet moet worden om de kunstwereld te veranderen', aldus Capra. 'Zijn wij – onze overheid en beleidsmakers – echt in staat om uit te oefenen wat we prediken?'

Er is ook noodzaak meer uit de regio te halen. Khalidi wijst op een omslag die gaande is van internationaliteit naar regionaliteit. 'Regio's krijgen steeds meer een stem, omdat ze zichzelf aan het heruitvinden zijn. Dat heeft te maken met identiteit en het terugvinden van de plek waar je vandaan komt. [...] Dat wordt versterkt doordat we worden aangezet om lokaler te werken en zo min mogelijk te reizen. Er is een verschuiving in hoe je met tijd, plaats en afstand omgaat.'

https://www.metropolism.com/nl/features/45934_balkon_van_europa_maastricht_weekend

4/26

In dat licht is het jammer dat het openbare grensverkeer nog zo moeizaam gaat. Waar je in twee uur in de randstad bent moet je boemelen naar Luik. Armand Wachelder, die in de Maastrichtse culturele vrijplaats Landbouwbelang zijn atelier heeft, vertelt dat je als je geluk hebt in twee uur in Brussel bent. Met de auto duurt het slechts een uur.

Ook sociaal-culturele infrastructuur kunnen belemmeringen vormen voor internationale samenwerkingen. Capra van the Artist and the Others benoemt het 'leren kennen van de culturele dynamiek in elk land' als een grote uitdaging: het verwerven van subsidies, het promoten van exposities en projecten, het vinden van sponsoring en zo verder. Valentijn Byvanck, directeur van Marres, sluit zich hierbij aan. 'Voor ons project *Currents* [in samenwerking met Z33 in Hasselt] is het moeilijk om een derde, Duitse partner erbij te vinden. Er zijn veel Duitse kunstenaars die meedoen, maar het [opzetten van een samenwerking] lukt niet. Zo zie je dat [...] het heel ingewikkeld is als je iemand nog niet kent en je de lijnen nog moet uitzetten.'

Al met al begint het Euregionaal internationaal profiel op cultureel gebied toch langzaam te beklinken. Netwerkorgaan Very Contemporary brengt de hedendaagse kunstinstellingen in de Euregio in kaart en deelt deze met het publiek, en werkt samen als overlegorgaan tussen de betrokken organisaties. Ook de tentoonstelling *Currents*, de tentoonstelling met een selectie afgestudeerde kunstenaars uit Nederland, België en Duitsland zijn te zien, die wisselend in Marres en Z33 in Hasselt wordt gehouden, laat zien dat een succesvolle culturele uitwisseling tussen de landen mogelijk is. Hoewel Byvanck de hoop op een toekomstige Duitse partner uitspreekt, zijn de Duitse academies al sterk vertegenwoordigd in de gekozen kunstenaars. Bij de opening van *Currents #9* afgelopen weekend in Z33 te Hasselt dit jaar, klinkt er een mengelmoe van talen, accenten en culturen: een perfecte illustratie van de Euregionale culturele potentie. De Duitse én Nederlandse afgevaardigden zijn in groten getale aanwezig. Wel allemaal met de auto.

DIT IS HET DERDE DEEL VAN EEN DOOR LINDA KÖKE SAMENGESTELDE SERIE OVER HET KUNSTLEVEN IN MAASTRICHT. REGELMATIG STAAN WE OP DEZE WEBSITE STIL BIJ HET LOKALE KUNSTLEVEN IN EEN STAD. EERDERE WEEKEND-EDITIES WAREN GEWIJD AAN TILBURG, NIJMEGEN EN DEVENTER.

Alle afbeeldingen komen uit Currents #9 in Z33 in Hasselt, 30.01 t/m 06.02.22, onder de titel Mother(Land) wordt werk getoond van tien recent afgestudeerde kunstenaars die zich in hun werk richten op hun eigen stamboom. In Mother(Land) tonen ze dat je identiteit gevormd wordt door je persoonlijke geschiedenis en de plekken waar die

Metropolis M, 04/02/2022

1

19-01-2023 16:23

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

TIJDSCHRIFT OVER HEDENGAARSE KUNST

NR 6 – 2022

'Goed voor erfgoed, voor shoppen en lekker eten, maar niet voor kunst' - Maastricht door de ogen van Valentijn Byvanck - Maastricht Weekend #2

04.02.2022 | FEATURE — Linda Köke

Als onderdeel van de weekendreeks Maastricht stelde Linda Köke aan Valentijn Byvanck, directeur Marres, enkele vragen over Maastricht. Hoe beziet hij de culturele ontwikkelingen in de stad?

—Linda Köke

https://www.metropolism.com/nl/features/45945_maastricht_door_de_ogen_van_valentijn_byvanck_maastricht_weekend

2

19-01-2023 16:23

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

TIJDSCHRIFT OVER HEDENGAARSE KUNST

NR 6 – 2022

prachtig, het is klein, het heeft een folkloristische geschiedenis, het is een betrekkelijk conservatieve stad, maar het is tegelijk ook een stad die al jarenlang ieder jaar duizend inwoners verliest. De gemeente heeft een behoorlijk aanbod aan cultuur, maar ze heeft geen reputatie voor beeldende kunst. Wel voor erfgoed, voor shoppen en voor lekker eten, maar niet voor kunst.

—Linda Köke

Hoe wordt dit weerspiegeld in het Nederlandse publiek wat in Marres komt?

—Valentijn Byvanck

'Een fors aandeel van ons publiek komt niet uit de regio. Wij trekken relatief veel randstedelingen en hebben ook een erg jong publiek. Veel van hen zijn kunstprofessionals of studenten. Die studenten, afkomstig van de universiteit of van de kunstacademies, zijn een belangrijke groep om binnen te halen. Ik denk dat het ontzettend belangrijk is dat de Maastrichtse academies er zijn. De residenten van de Jan van Eyck gaan in principe snel weer "terug" naar huis. Bij mensen van de kunstacademie zie ik vaak dat het "stille kunstenaars" worden: zij zijn nog actief, maar vinden nauwelijks aansluiting bij de weinige galeries of toonplekken in Maastricht. Als zij zichzelf organiseren kunnen zij zich ook dingen voor elkaar krijgen in de regio, maar vaak moeten ze werk erbij zoeken om rond te komen en missen ze ook een gemeenschap van kunstenaars waarvan ze iets kunnen leren. Dat is in de Randstad echt een verschil, waar een kritische massa van kunstenaars is. Die is hier niet, net als woonruimte of atelierruimte.'

https://www.metropolism.com/nl/features/45945_maastricht_door_de_ogen_van_valentijn_byvanck_maastricht_weekend

3

19-01-2023 16:23

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

TIJDSCHRIFT OVER HEDENGAARSE KUNST

NR 6 – 2022

Intimate Geographies, Marres Maastricht, 2021, foto Gert Jan van Rooij

Intimate Geographies, Marres Maastricht, 2021, foto Gert Jan van Rooij

—Linda Köke

En hoe vinden de internationalen hun weg naar Marres?

https://www.metropolism.com/nl/features/45945_maastricht_door_de_ogen_van_valentijn_byvanck_maastricht_weekend

4

19-01-2023 16:23

EN/NL

FEATURES REVIEWS OPINION MORE

Metropolis M

TIJDSCHRIFT OVER HEDENGAARSE KUNST

NR 6 – 2022

naar ons; maar andersom vaak wel: als ze hier zijn geweest, gaan ze vaak nog even de stad in. Dat is heel apart.'

—Linda Köke

Hoe komt dit denkt u?

—Valentijn Byvanck

'Ik denk dat dit vooral is te wijten aan het feit dat de infrastructuur zowel letterlijk als qua communicatie kostbaar en moeilijk is. De landsgrenzen zijn veel harder, hoger en moeilijker te doorbreken dan lijkt. Natuurlijk is het zo dat het makkelijker wordt als je een auto hebt, maar in onze sector en voor de leeftijdsgroep die we trekken is vooral openbaar vervoer belangrijk, maar dat is gewoon slecht geregeld. Maastricht wordt een krimpregio: het wordt alleen maar voor toerisme en cultuur waarvoor mensen hier komen. Dat zal niet veranderen zolang er geen flitsrein is die je in drie kwartier naar Amsterdam helpt.'

—Linda Köke

Internationale samenwerkingen zijn er, zoals het net in Z33 geopende *Currents* laat zien.

—Valentijn Byvanck

'*Currents* is een samenwerking geworden toen ik vanuit *Very Contemporary* besloot met Jan Boelen (oprichter en voormalig directeur van Z33, red.) samen te werken. De eerste vijf edities voerde alleen Marres het project uit; sinds de zesde editie in 2018 is het een coproductie met Z33 in Hasselt. Het is een prettige samenwerking, maar het is ontzettend moeilijk om ook een Duitse partner erbij te vinden en zo de hele Euregio te bedienen. Iedereen vindt het een prachtproject en er zijn veel Duitse kunstenaars, maar het lukt niet. Dat bewijst dat het van de ene kant heel gemakkelijk is om internationaal samen te werken – als je graag samen een project organiseert, dan regel je dat zonder alle gedoe eromheen – maar aan de andere kant, als je iemand nog niet kent en je moet het uitzetten, dan is het heel ingewikkeld.'

De stad wil graag het mooie van zichzelf laten zien. Cultuur krijgt echter vaak pas reputatie op het moment dat het schuurt

https://www.metropolism.com/nl/features/45945_maastricht_door_de_ogen_van_valentijn_byvanck_maastricht_weekend

Alicja Kwade, Nissan (Parallelwelt I+II), 2009

—Linda Köke

Er zijn veel Maastrichtse kunstenaars die naar Heerlen uitwijken, waar plek is en zijn woon- en atelierruimte relatief betaalbaar zijn. Denkt u dat de regio Maastricht misschien breder getrokken kan worden?

—Valentijn Byvanck

'Het is een beetje te vergelijken met "Amsterdam versus Rotterdam": Amsterdam hoeft nooit moeite te doen want iedereen komt toch wel, terwijl Rotterdam ervoor moet werken en daardoor vaak frisser en vernieuwender is. Dat zie ik bij Heerlen ook. Heerlen heeft een fractie van de werkgelegenheid en geld: daarom is woon- en werkruimte zo goedkoop. Ze markeren hun cultuurvisie nu een beetje op het rafelrandje van de moderne samenleving, ik kan daar alleen maar met heel veel sympathie naar kijken. Dat zou nog beter worden als je nu een flitsrein tussen Heerlen en Maastricht maakt. Waarom niet wonen en werken in Heerlen én de Maastrichtse infrastructuur behouden?

Goede cultuur komt pas écht tot wasdom als er goed zicht op is bij de gemeente op welke manier cultuur in die gemeente past – en daar ook een goed beleid aan ten grondslag ligt

Jan van de Pavert: Komune 1 in Berlijn (de flower-power bakermat van de Baader Meinhof groep) daarvoor komt een zitruimte (daartegenover komt een hedendaagse Berlijnse parkscene van Tanja Kitterbex)

Griekse vaas-decoratie (rood-zwart-wit) van Sarah Verbeek, wordt nog voortgezet op plafond en vloer.

—Valentijn Byvanck
'Ik merk zelf onder jonge kunstenaars dat ze ook gaan morrelen aan dingen. Door geldgebrek is er weinig plek voor cultuur, dus zij gaan het zelf regelen. Ik weet niet of dat nieuw is: ik denk dat dat al een tijd speelt. Al jarenlang worden op die manier in Landbouwboulevard in Maastricht vette dingen gedaan. Daarnaast denk ik dat een goede cultuur pas écht tot wasdom kan komen als er goed zicht op is bij de gemeente op welke manier cultuur in die gemeente past – en daar ook een goed beleid aan ten grondslag ligt. Het punt met cultuur en identiteit van steden, gemeentes en landen, is dat de stad graag zichzelf mooi wil laten zien. Cultuur krijgt echter vaak pas reputatie op het moment dat het schuurt. Dat zijn twee dingen die altijd tegen elkaar ingaan: de stad kan cultuur dus niet goed promoten als het dingen uitsluit die ze te moeilijk of te experimenteel vinden. De stad moet altijd én de toerist én de eigen bevolking plezieren, en die willen niet altijd hetzelfde. En dat is een heel interessant vraagstuk voor de toekomst.'

DIT IS HET TWEEDE DEEL VAN EEN DOOR LINDA KÖKE SAMENGESTELDE SERIE OVER HET KUNSTLEVEN IN MAASTRICHT. DEEL 1 IS GEWIJD AAN DE KUNSTENAARSINITIATIEVEN. KOMENDE DELEN VOLGEN DIT WEEKEND OP DEZE WEBSITE.

Dit interview is afgenomen in november; sinds half december werkt Linda in opdracht voor Marras

SHARE THIS ARTICLE:
| BACK TO TOP

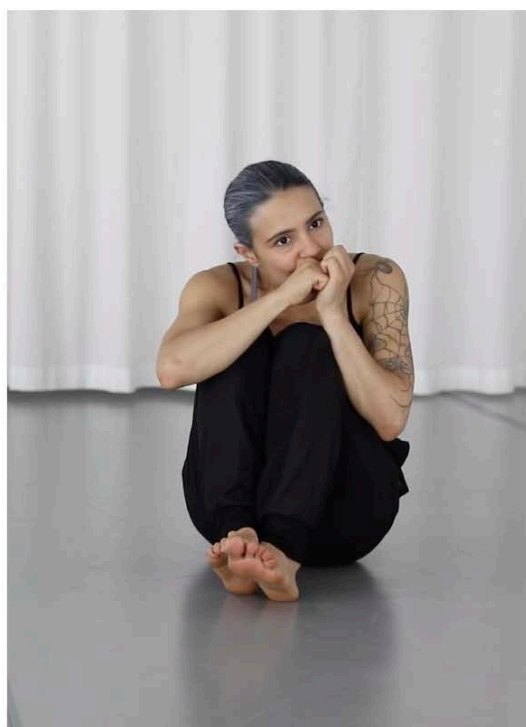
The New York Times, 21/10/2022

SURFACING

Turning the Gestures of Everyday Life Into Art

The choreographer Katja Heitmann collects people's habits and mannerisms — how they walk, stand, kiss, sleep and fidget — for her ongoing dance project.

By Zoey Poll Photographs and Video by Melissa Schriek

TILBURG, the Netherlands — A few times each day, Mahat Arab, a 26-year-old Dutch spoken-word artist, cracks the knuckles of his left hand during tasks that make him feel anxious, like driving a car or talking on the phone. Karolien Wauters, a 23-year-old dancer, often tucks her hand into the waistband of her leggings. And Chandra Merx, a 41-year-old City Council official in Maastricht, raises her eyebrows, not only as an expression of surprise, but also as a reflex when she's rushing or lost in thought.

For Katja Heitmann, these kinds of movements — an unconscious routine, a tic, a distinctive gait — are core to each person's unique personality. A German choreographer based in Tilburg, Heitmann believes everyone has at least one gesture that is theirs alone. "If you pay close attention, you know that no two bodies move the same way," she said.

Heitmann, 35, has been collecting examples of these movements for the past three years. In 2019, she put out an open call for “donations,” inviting people to contribute their own habits and mannerisms. Her collection now contains the movements of 1,023 individuals — how they walk, how they kiss, how they sleep, how they stand, how they fidget.

The project, called “Motus Mori” (meaning “movement that is dying out”), depends on a team of 10 dancers to keep these gestures alive. Nothing about the movements is photographed or filmed, or even recorded in writing, except for one minimalist note card per donor.

ADVERTISEMENT

The New York Times | All Access

Five Times experiences.
One Times subscription.

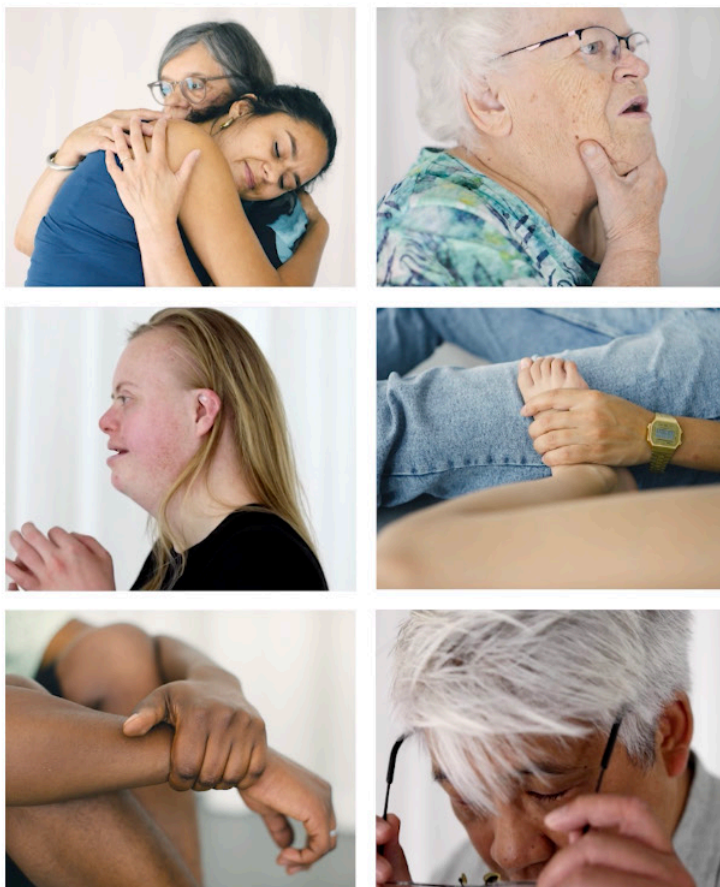
€0.75/week for your first year.

SUBSCRIBE NOW

“In our current society, we are trying to capture humanity in data,” Heitmann said. “But we are losing something this way.”

Thanks for reading The Times.
[Subscribe to The Times](#)

Her inventory is analog and ephemeral: The dancers record the gestures in their muscle memory. They stage frequent, five-hour dance installations open to the public, where they act out the movements of hundreds of people. “The archive,” as one dancer put it, “is our bodies.”

The work fits with the longstanding practice of choreographers drawing on daily life, such as Pina Bausch, who took inspiration from her collaborators' memories and emotions, and Twyla Tharp, who incorporates commonplace actions such as falling and skipping into her performances. But rather than observing from a distance, Heitmann and her dancers work directly with volunteers to figure out which of their movements are worth saving.

The interview process starts as soon as a volunteer walks through the door. One of Heitmann's dancers discreetly shadows the person across the studio for an hour, asking about everyday activities like working or commuting, while mimicking the individual's anatomy, from the curve of the spine to the turnout of the feet.

It's tempting for the volunteers to sit up straighter than usual or perform an ideal version of one's self. "I really wanted to do well," admitted Karen Neervoort, 64, the dean of a local performing arts school who was an early gesture donor. But the dancers encourage candidness by sharing stories about their own bodies, or examples from other participants.

"I always thought people were generally reserved, but within the first few minutes they tell us so much," said the dancer Wies Berkhout. "They trust us with their insecurities and trauma."

Editors' Picks

An Extraordinary Memoir of a Black American Boyhood

Modern Dads Are Embarrassing. Which Just Might Be Good Politics.

For Perfectly Cooked Rice Every Time, Try Your Microwave

PAID POST: ROLEX
The Fear, Wonder and Life Lessons of Caves